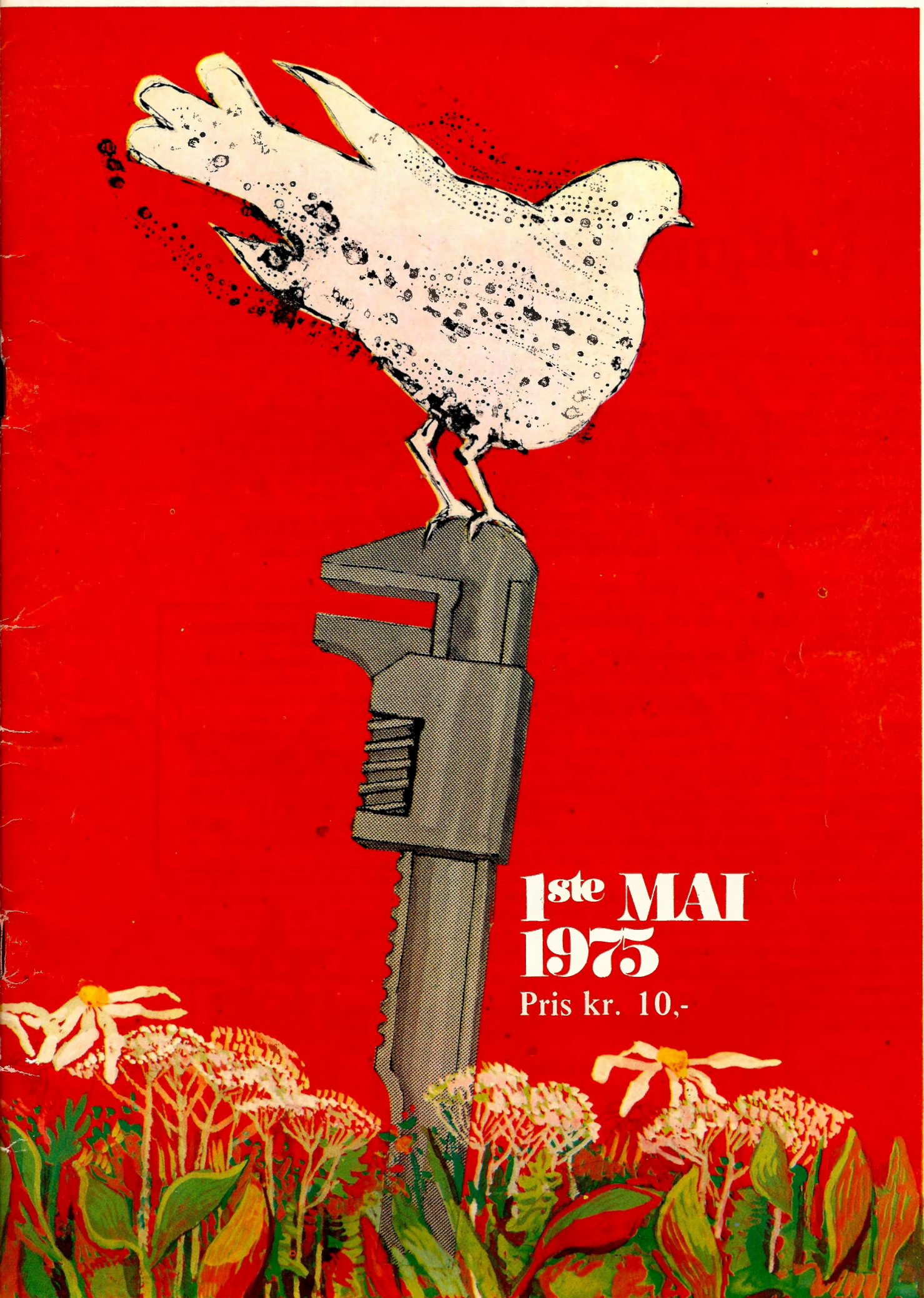

**1ste MAI
1975**

Pris kr. 10,-

Innhold

Leder: »1ste mai» — et blad til arbeiderklassens kampdag	s. 3
Arne Ruste: Nåtid — fortid — framtid	s. 4
Den økonomiske krisa vil også ramme Norge, intervju med Sigurd Allern , formann i AKP(m-l)	s. 5
Sissel Bjugn: Den første avisa på Lofotveggen.	s. 8
Ingegjerd Dillan: Ho Chi Minh-plakat	s. 9
Tarjei Haugen: »De' æ snilt ti' hægane have vene bonn»	s. 10
Sissel Bjugn: Veanova/ Arvid Pettersen: Fra Provence	s. 11
Klassekamp og klassesamarbeid i »Vesle Moskva»	s. 12
Ellen Rittun: Opptog	s. 16
Henninge Astrup: Vi e ikkje pøbla	s. 17
Espen Haavardsholm: På ettårsdagen for fascistenes massakre	s. 18
Elisabeth Haarr: Chile	s. 19
Nils Bolstad: Ill. til Streik av Per Sivle	s. 20
Kjersti Ericsson: Visa om Stalingrad/ Arne Bendik Sjur: Radering	s. 21
Edvard Hoem: Du er blitt glad i dette landet men har du skjont det der med grøfter/ Arvid Pettersen. Grøfter på Sunnmøre	s. 22
Kjell Folkvord: Orda ligg strødde som steinar/ Ingegerd Tveit: Aldri blir nå idag	s. 24
Oddvar Torsheim: Ein overvåkar	s. 25
Hva betydde streiken?	
Intervju med Torstein Arnesen , nestformann i Telefonsentralmontørenes fagforening i Oslo	s. 26
Fra taushet til kamp mot undertrykking	s. 27
»Eg kunne vera slaur eg og»	
Intervju med Sigurd Tjore	s. 28
Bjørn Aamodt: Ja. (også slik)	s. 30
Hans Drach/Gerda Kohlmey: Dei leitar etter far	s. 31
Johanna Schwarz: Lock-out	s. 32
Torstein Bugge Høverstad: Slakteren bak salatbladene/ Arne Bendik Sjur: Radering	s. 33
Per Olav Kallestad: Når det blir hardt i lufta/ Arvid Pettersen: 50 mil	s. 34
Geirr Lystrup: Det er morgon og klokkene slår	s. 35
Elisabeth Haarr: Midlertidig utsikt	s. 36

Cecilie Løveid: Da vi kom hjem var huset vårt revet	s. 37
Toril Brekke: Kvinnenes første mai-dag	s. 38
Glimt fra en utstilling om kvinner	s. 40
Klaus Hagerup: Bjørnars sang om jentene	s. 41
Langs Hordalandskysten/ Oddvar Torsheim: Oljepols	s. 42
Anne Fenger: 50-milsteppe	s. 43
Bjørn Nilsen: Hvis jeg var Trygve Bratteli	s. 44
Magne Kvæven: Eg sit på altanen og les	s. 45
Morten Krohg: Verdens folk foren dere	s. 46
Tarjei Haugen: Ymse åtgjerder for å skremme imperialistar	s. 47
Torstein Bugge Høverstad: Eventyr	s. 47

Omslag av **Morten Krohg**

Utgitt av Forlaget Oktober.

I redaksjonen:
Stig Halmås
Heiki Grønn
Elisabeth Haarr
Dag Thorkildsen

Hefte er trykket i
A/S Duplotrykk
Oslo 1975.

«1.mai» - et blad til arbeiderklassens kampdag

Helt siden 1889 har arbeiderklassens kvinner og menn brukt den første maidagen til å demonstrere og kjempe for klassens krav, til å vise internasjonal solidaritet. Men maidagens 86-årige historie er ikke bare en historie om *enhet* i arbeiderklassens rekker. Det er også en historie om *kamp* for hvilken *linje* arbeiderklassen skal følge i striden mot utbytterne, for frigjøring og sosialisme. Ofte har kampen mellom classesamarbeidslinja og den linja som vil klassekamp slått hardt ut nettopp på 1. mai.

Reportasjen fra Odda i dette bladet viser at det var slik i mellomkrigstida. Sosialdemokrater og kommunister hadde et vidt forskjellig syn på hvordan 1. mai skulle brukes. Etter 2. verdenskrig greide Arbeiderpartiet nærmest skaffe seg monopol på 1. mai-feiringa og ta brodden av den røde kampdagen. For den nye revolusjonære og progressive bevegelsen ble det en oppgave å gjenreise 1. mai. I 1968 gikk det første Rød Arbeiderfronttoget i Oslo. Siden da har de røde togene vokst i styrke og omfang over hele landet. De har samlet folk som ikke lenger tror på Arbeiderparti-ledelsens vakre og tomme ord, men som mener at arbeidsfolk og andre progressive må gå klassekampens vei for å seire.

I år er den røde 1. mai-bevegelsen sterkere enn noen gang. Faglig 1. mai-front og liknende enhetsdemonstrasjoner på klassekampens grunn vil finne sted i byer og bygder over hele Norge. Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) slutter aktivt opp om disse arrangementene.

Dette er bakgrunnen for bladet «1ste mai» som du nå har i hendene. Det er laget av en redaksjon i Bergen i samarbeid med Forlaget Oktober, og bidragsyterne er folk som slutter opp om kommunistenes enhetsfrontpolitikk på 1. mai. Med «1ste mai» ønsker vi å presentere kommunistenes politikk, noe intervjuet med AKP(m-l)s formann Sigurd Allern er et uttrykk for. Men mesteparten av bladet er viet en brei presentasjon av progressiv kultur i dikt og bilder. Til å bli med på å skape bladet inviterte vi en rekke kunstnere – både amatører og yrkesaktive – som ønsker å støtte enhetsfrontspolitikken på 1. mai med de de lager. I bladet finner du også reportasjer om folkets historie og hverdag.

«1ste mai» kommer denne gangen ut som et eksperiment for å finne ut om det er fortsatt grunnlag og behov for et slikt blad. Men ideen er ikke ny. Bladet knytter seg til tradisjonen fra 1920-åra. Da ga kommunistene ut et blad med samme tittel til maidagen. Oppslutninga om *vårt* «1ste mai» har vært svært god, så god at vi tror bladet bør komme ut årlig. Det kan vi ikke finne ut på egen hånd. Redaksjonen og forlaget vil ha nytte av alt som kommer inn av kritikk, forslag til forbedringer og ideer.

Vi vil takke alle som har vært med på å gjøre «1ste mai» mulig. Og vi ønsker alle våre lesere en GOD, RØD 1. MAI!

Redaksjonen/Forlaget Oktober.

Arne Ruste:

Nåtid - fortid - framtid

(1. mai, Oslo, tidlig i 70 åra)

Det røde

toget, Grønlands torg – Rådhusplassen
fylte godt opp i gatene, ikke så mange
hornorkestre men utrolig mange faner og
transparenter, konkrete, og folket var der
ikke taktfast, ikke stålsatte viljer, men
mangfoldig broket og bevisst at dette
var et valg

Idet fortroppen stemte i med

Internasjonalen ved Kirkeristen og fikk
nølende følge av rekkene bakover, la jeg
merke til en gammel arbeider på fortauet
resolutt stryke hatten av og munnen følge
med på ordene, ikke så merkelig akkurat,
men jeg kommer alltid til å huske ham
som noe av det vakreste; det er noe
med røtter, med fedre
og kampens historie

Det min lille sønn

kan huske, fire år den gangen,
er politihestene på Rådhusplassen
røklagt av reaksjonens bomber
Håper han vil huske det
lenge

Sigurd Allern, formann i AKP(ml):

»Den økonomiske krisa vil også ramme Norge«

1. mai: I løpet av det siste året har den kapitalistiske verden blitt rammet stadig hardere av ei økonomisk krise, med sviktende produksjon, massearbeidsløshet og inflasjon. Hvilken betydning har etter din mening denne krisa for utviklinga av motsigelsene i verden og den internasjonale klassekampen??

Sigurd Allern: For å forstå den nåværende økonomiske krisa er det nødvendig å ta utgangspunkt i den almene politiske og økonomiske krisa i det kapitalistiske verdenssystemet. Helt siden 1. verdenskrig og den sosialistiske oktoberrevolusjonen har denne almene krisa eksistert. Den har flere årsaker. For det første er den nåværende imperialistiske epoken terskelen til den sosialistiske revolusjonen, som Lenin sa. Opprettelsen av sosialistiske og folkedemokratiske land rykker markeder og investeringsområder vekk fra kapitalismens verdenssystem, bidrar til å oppløse det. For det andre fører den 3. verdens kamp mot kolonialisme og imperialisme, for nasjonal og sosial frigjøring til at kapitalismens grunnvoller svekkes.

Når dette virker sammen med økt utbytting av arbeidsfolk i de kapitalistiske landa sjøl, øker også *markedsproblemet*. Fordi de stadig økende varemengdene ikke blir omsatt synker profitten, bedriftene må innskrenke produksjonen og massearbeidsløsheten blir kronisk.

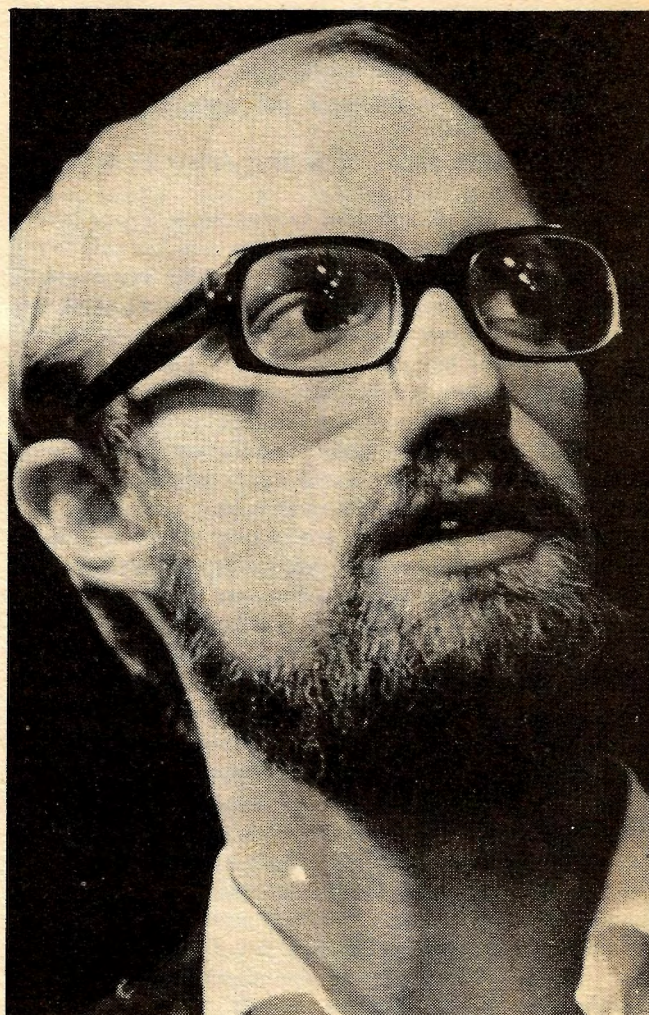
1. mai: Men har ikke kapitalismen i tida etter 2. verdenskrig stort sett vært preget av oppgang, av høykonjunktur og relativt lav arbeidsløshet?

Sigurd Allern: Det er riktig at de første to tiårene etter 2. verdenskrig ikke førte til noen ny verdensomspennende krisa for de kapitalistiske landa. Dette skyldes flere faktorer. En av dem var at 2. verdenskrig førte til en enorm rasering av produksjonsmidler og andre produktivkrefter. Hele industrier og områder måtte bygges opp på ny. Dette ga kapitalismen relativt langvarige ekspansjonsmuligheter, uten fare for virkelige omfattende overproduksjonskriser. Dannelsen av ulike markedsorganisasjoner som EFTA og EEC bidro kortsiktig til å dempe markedsproblemet. Kontra-revolusjonen i Sovjet og andre Øst-europeiske land førte også til at nye investeringsområder ble åpnet.

På bakgrunn av dette begynte borgerlige ideologer å spre myter om den 'krisefrie' kapitalismen. Internasjonalt 'samarbeid' og statlig reguleringspolitikk skulle liksom ha fjernet anarkiet i produksjon og planlegging. I realiteten har en bare i en viss periode klart å begrense lavkonjunktorene og skyve ei større krisa foran seg. Fra og med 1973 inntrådte det et skifte. Med utgangspunkt i USA-imperialismens djupe økonomiske og politiske vansker begynte da ei internasjonal økonomisk krisa som vi ennå ikke kan se slutten på.

1. mai: Hva er det som kjennetegner denne krisa?

Sigurd Allern: De konkrete ytre kjennetegna er synkende

produksjon, massearbeidsløshet og en sterk inflasjon. Se på USA. Industriproduksjonen i desember 1974 var 7 % lavere enn på samme tid ett år tidligere. I siste kvartal ifjor ble bare 75,9 % av kapasiteten i industrien utnyttet. Arbeidsløsheten var i januar i år nesten 8 millioner offisielt registrerte, dvs. en arbeidsløshetsprosent på hele 8,2. Samtidig steg prisene med 12,2 % og lønningene i industrien med 10,2 %, slik at arbeidernes kjøpekraft ble mindre. Dette skjerpet igjen markedsproblemene. Perspektivene for den amerikanske økonomien er derfor fortsatt tilbakegang og krisa.

1. mai: Er nedgangen like omfattende i alle kapitalistiske land?

Sigurd Allern: Krisa har slått hardest ut i USA, men de aller fleste kapitalistiske land er rammet. Unntaka har hittil vært Norge, Sverige og Østerrike, men også der vokser krisen.

tendensene. I Vest-Tyskland var den offisielt registrerte arbeidsløsheten hele 1,1 millioner i januar. Svært mange har 'halv-uke' eller annet kortidsarbeid. I Japan var industriproduksjonen i desember 1974 hele 14 % lavere enn samme måned ett år før. Utviklinga i de kapitalistiske landa i Øst-Europa finnes det ennå for lite informasjon om, men det er iallefall kjent at Sovjet har store problemer både i industri og landbruk. Bresnev har da også gitt uttrykk for sterk bekymring over den internasjonale kapitalistiske krisas utvikling.

Det som gir den nåværende krise dens særpreg er bl.a. at den er *verdensomspennende*. Konjunkturedgangen slår ut samtidig, parallelt, og derfor blir det umulig for enkelte land å manøvrere til en gunstig posisjon på andre lands bekostning. Samtlige store kapitalistiske land har i dag vanskeligheter med eksporten, de internasjonale markedene skrumper. At enkelte land da forsøker å beskytte sin økonomi gjennom å legge restriksjoner på importen fra andre stater, gjør stort sett problemene internasjonalt enda mer akutte. Alt dette skjerper motsigelsene mellom de imperialistiske landa.

1. mai: Hva skyldes krise? Er det ikke behov for de varene som produseres?

Sigurd Allern: De økonomiske krisene under kapitalismen er *overproduksjonskriser*, dvs. at varene som blir produsert ikke finner avsetning. Men dette er ikke en absolutt overproduksjon i forhold til folks og samfunnets objektive behov, det er en *relativ overproduksjon* i forhold til hva folk og bedrifter har råd til å kjøpe. I krisetider vil en oppleve at millioner av arbeidsfolk må leve i økonomisk og sosial nød fordi det er produsert 'for mye' av bl.a. matvarer. Se på norsk hermetikkindustriens vanskeligheter denne våren. Det er ingen tvil om at det rundt om i verden er et enormt behov for disse foredelte matvarene. Men arbeidsfolk der har *ikke råd* til å kjøpe disse produktene til en pris som gir kapitalistene i denne bransjen nok profitt. Resultatet er at lagrene fylles, produksjonen nedtrappes og at arbeiderne mister jobben. Innskrenkninger, konkurser og forsterket monopolisering følger i kjølvannet. Først når produktivkreftene i stor målestokk er rasert, og arbeidsfolk lenge har blitt presset ut i nød og fattigdom, begynner hjula igjen å svinge. Krisene har en syklisk karakter, stagnasjon og krise, oppgang og høykonjunktur avløser hverandre.

1. mai: Hva er årsaken til at sånne kriser oppstår? Skyldes det en 'dårlig politikk' fra kapitalistiske regjeringers side?

Sigurd Allern: Grunnlaget for krisene ligger innebygd i der kapitalistiske systemet; i motsigelsen mellom den samfunnsmessige karakteren som produksjonen har og det at produksjonsforholda er kapitalistiske. Denne motsigelsen viser seg bl.a. på følgende måter. For det første er produksjonen i den enkelte bedrift eller det enkelte konsernet organisert og planlagt. Men i samfunnet som helhet – og i forbindelsen mellom ulike kapitalistiske land – er det samtidig produksjonsanarki. Investeringene dirigeres derfor til de sektorene av økonomien der det er mest profitt å hente, jfr. kappløpet på oljesektoren i Norge. Dette pågår helt til det blir en relativ overproduksjon av f.eks. råvarer eller produksjonsmidler, med innskrenkninger og arbeidsløshet som resultat.

For det andre viser denne grunnleggende motsigelsen seg i at arbeidsfolks *kjøpekraft* ikke holder følge med veksten i kapitalismens produksjon. Kapitalismen bygger på utbyttinga, dvs. at arbeiderklassen alltid får langt mindre i lønn enn verdien av det den skaper. De lønnsøkningene som blir kjempet fram tilsvarer ofte ikke mer enn det som skal til for å kompensere for pris- og skatteøkninger. I Norge gikk den disponible reallønna *ned* i 1972-73. Men sjøl i perioder da lønnsnivået reelt øker, vil den økninga

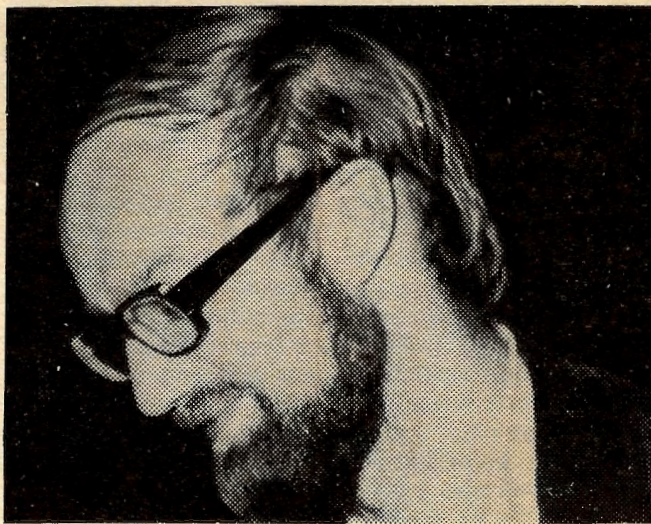
være *mindre* enn økninga av produksjon og produktivitet. Denne relative nedgangen i folks kjøpekraft legger også grunnlaget for overproduksjonskriser. I perioder med massearbeidsløshet og økt fattigdom vil nedgangen i konsumet skjerpe krisa drastisk. Det er bl.a. dette som skjer i USA i dag.

De kapitalistiske regjeringene kan utvilsomt *innvirke* på krisenes forløp, f.eks. gjennom statlige oppdrag, organisering av beredskapsarbeid, skattelettelser for å øke folks kjøpekraft e.l. Men ingenting av dette kan *hindre* de kapitalistiske overproduksjons – og arbeidsløshetskrisene.

Derfor kommer også den grunnleggende motsigelsen under kapitalismen til uttrykk i at borgerskapet og proletariatet er uforsonlige klasser. Bare gjennom å styrte monopolkapitalens klassesdiktatur, innføre proletariatets diktatur og bygge en sosialistisk økonomi er det mulig å avskaffe utbytting, kriser og arbeidsløshet.

1. mai: I følge regjeringa – spesielt finansminister Kleppe – er det ingen fare for at den internasjonale økonomiske krisa vil slå kraftig ut i Norge det kommende året. Er dette sosialdemokratisk ønsketenkning eller realiteter?

Sigurd Allern: Kleppe vil gjerne framstå som oljesjeik uten økonomiske bekymringer, men han prater tull. Over halvparten av det som produseres i Norge er rettet inn på eksport. Norges største handelspartnere er i rekkefølge Sverige, Vest-Tyskland, Storbritania, USA og Danmark. Med et lite forbehold for Sverige er samtlige av disse landene hardt rammet av den internasjonale krisa. Eksportindustrien vil derfor få større og større problemer fordi markedene krymper. I hermetikkindustrien var 90 % av arbeiderne permitert i mars. I året som kommer vil den internasjonale krisa slå stadig hardere ut i Norge. Økt arbeidsløshet og stor prisstigning vil føre til at arbeidsfolk flest har råd til å kjøpe mindre dagligvarer o.a. Dette vil skjerpe tendensen til overproduksjonskrise innenlands, øke vanskene.

1. mai: Men kan ikke oljeboomen holde Norge utafor krisa?

Sigurd Allern: Oljeekspansjonen i Nordsjøen, bygging av plattformer osv. er hovedårsaken til at Norge i hele 1974 hadde en økonomisk oppgang som skilte seg drastisk fra krisa i andre kapitalistiske land. Men toppen i denne høykonjunkturen er nå passert. Utvilsomt gir oljeøkonomien rom for på kort sikt å dempe og skyve krisa. Regjeringa gambler f.eks. nå med et underskudd på betalingsbalansen med utlandet på hele 10 milliarder pga. forventete kjempeinntekter fra Nordsjøen. Men oljeeventyret kan raskt vise seg å bli en boomerang.

For det første er allerede nå oljeaktiviteten en 'gjøkunge' i økonomien, som stjeler arbeidskraft og investeringsmidler fra næringer og bransjer som i tillegg rammes av den *internasjonale* krisa. Enda viktigere er det at kappløpet over hele verden for å utvinne olje også vil føre til en relativ overproduksjon av olje, med prisfall som følge. Alt nå ser en sånne tendenser. Akkurat det samme gjelder produksjonen av oljeboringsplattformer. Nettopp fordi regjeringa satser så ensidig på at oljen skal berge økonomien, kan krisa på litt lengre sikt bli ekstra hard.

1. mai: Hvilke perspektiver reiser krisa etter din mening for den internasjonale klassekampen?

Sigurd Allern: Den nåværende krisa i kapitalismen er ikke bare ei økonomisk — det er også ei djup *politisk* krise. Den springer ut av og bidrar til å skjerpe den *almenne* krisa i kapitalismen, som jeg nevnte innledningsvis. Herskerklassene er i store vanskeligheter, og mange må bytte regjeringer som andre bytter skjorte. Watergate-affæren i USA, de politiske skandalene og kupplanene i Italia, alt viser hvor råttent sjølve statssystemet er.

Dette fører til en situasjon med raske skiftninger i klassekampen. Stort sett går dette i retning av å styrke den 3. verdens kamp for økonomisk, sosial og nasjonal frigjøring. Det er også et oppsving i klassekampen i de utvikla, kapitalistiske landa som har revolusjonære perspektiver.

Men krisa bidrar også til å øke faren for stadig mer åpen fascisme og for krig. De to imperialistiske supermaktene, USA og Sovjet, rivaliserer intenst om hegemoniet. De kjemper om markeder og innflytelsessfærer. De ruster opp militært villere enn noen gang før. Alt dette peker både mot kriger i spesielle områder og en ny verdenskrig. Den økonomiske krisa gjør ikke minst at det industrialiserte Europa blir et nøkkelområde når det gjelder supermaktens kontroll og innflytelse. Vi lever ikke lenger i ei etterkrigstid, vi lever i ei *førkrigstid*.

1. mai: Du mener altså at både økonomisk krise og faren for krig er noe også den norske revolusjonære bevegelsen må ta som utgangspunkt?

Sigurd Allern: Faren for krig er bl.a. konkret tilstede fordi 'Nordflanken' er et av nøkkelområdene i den militære rivaliseringa mellom supermaktene. De årlige NATO-øvelsene i Nord-Norge og Sovjets landgangøvelser mot norsk territorium er to sider av samme sak. Krigsfaren er neppe stor på svært kort sikt, men den *øker*.

Samtidig veit vi at den økonomiske krisa er på vei også i Norge. Kamp mot arbeidsløshet og dyrtid vil bli stadig viktigere i det kommende året. Regjeringa har allerede varslet at den legger opp til et 'kriseforlik' i forbindelse med neste års tariffoppgjør, og har bedt de fagorganiserte om å dempe krava. Derfor går vi mot tider med hardere klassekamp. I denne situasjonen vil stadig fler måtte spørre: Hvilken vei, hvilken linje skal arbeidsfolk følge i kampen?

1. mai: Et av svarene representeres av Sosialistisk Venstreparti...

Sigurd Allern: SVs svar på de imperialistiske supermaktens rivalisering og våpenkappløp er å skjønne Sovjets politikk. På kongressen i Trondheim programfestet de til og med at Bresjnev & Co. er en av hovedkreftene i kampen *mot* imperialismen. Det ble ikke engang vedtatt en konkret kritikk av Tsjekkoslovakia-okkupasjonen. Dette er ei reaksjonær politisk linje.

Heller ikke når det gjelder den økonomiske krisa er SV noe alternativ for arbeidsfolk. Hele deres politikk er lagt opp til samarbeid med monopolkapitalens regjering, med toppen i DNA. Fine fraser og 'progressive krav' kan ikke dekke over dette klassesamarbeidet. Denne linja ser vi også 1. mai. Alt dette henger sammen med SVs politiske strategi; at partiet ikke kjemper for en sosialistisk revolusjon og

proletariatets diktatur men istedet arbeider for å utbygge statsmonopolkapitalismen fullt ut. Derfor er det riktig å kalle SV et *borgerlig* arbeiderparti, akkurat som DNA.

AKP(m-l) er i dag det *eneste* partiet som kjemper mot både USA-imperialismen og Sovjets sosialimperialisme. Vi er det eneste partiet som konsekvent går mot all imperialisme, mot monopolkapitalen, mot DNA- og LO-ledelsens politikk. Derfor har vi også stått i spissen for enhetstog som står på klassekampens grunn 1. mai. AP-toppa har i det siste rettet en rekke angrep mot vår bevegelse. Det er naturlig. For de veit at vi aldri vil la oss kjøpe, at vi alltid vil slåss mot dem og avsløre deres klasseforræderi. Av samme grunn er 'AKP' og 'Klassekampen' nå nærmest skjellsord i munnen på de moderne revisjonistene i SV. Det er som det skal være. For ingen er mer redd for de virkelige kommunistene enn borgerlige politikere som forsøker å skjule sitt forfall bak sosialistiske og marxistiske fraser.

- o KAPITALISMEN ER IKKE »KRISEFRI» I VÅR TID
- o DET KAPITALISTISKE VERDENSSYSTEMET RAMMES AV EI INNEBYGD POLITISK OG ØKONOMISK KRISE
- o KRISE ER VERDENSSOMSPENNENDE; DEN KJENNETEGNES AV SYNKENDE PRODUKSJON, MASSEARBEIDSLØSHET OG STERK INFLASJON
- o BORGERSKAPET OG MONOPOLKAPITALEN KAN IKKE LØSE KRISE
- o KLEPPE PRATER TULL NÅR HAN SIER DEN IKKE VIL NÅ OSS
- o OLJEEVENTYRET KAN BLI EN BOOMERANG
- o LAND BYTTER REGJERINGER SOM ANDRE BYTTER SKJORTE
- o FAREN FOR ÅPEN FASCISME OG KRIG ØKER
- o VI LEVER IKKE LENER I EI ETTERKRIGSTID, MEN I EI FØRKRIGSTID
- o KAMP MOT ARBEIDSLØSHET OG DYRTID VIL BLI STADIG VIKTIGERE I NORGE
- o SV ER ET BORGERLIG ARBEIDERPARTI PÅ LINJE MED DNA
- o AKP(M-L) ER DET ENESTE REVOLUSJONÆRE ALTERNATIVET OG VIL ALDRI LA SEG KJØPE

Sissel Bjugn:

Den første avisa på Lofotveggen

eit eventyr til han farfar
og andre snille fiskarar

Ein dag skreiv ein fiskar og ein fiskearbeidar ei avis i lag på Lofotveggen.

Det kom mange fiskarar forbi. Dei las avisa. Dei nikka på hauet. Så skreiv dei tre sider til og for heim med knytta neve.

Det kom mange fiskearbeidarar forbi. Dei las avisa. Dei rista på hauet. Så skreiv dei åtte sider til og for heim med knytta neve.

Ja, det kom mange folk forbi. Det var målfolk og kvinnfolk og juksafolk og linefolk og garnfolk. Og alle las avisa. Og alle nikka og rista på hauet. Og alle spytta i sjøen. Og alle skreiv fjorten sider til og for heim med knytta neve.

Da kom ein liten fiskeprodusent forbi. Han las avisa. Han spytta i sjøen. Så for han heim til seg sjølv og vrei hendene. Og ingen fekk komme inn på do på lenge.

Men da kom ein **STOR** fiskeprodusent forbi.

- Ei veggavis! sa den store fiskeprodusenten og spytta gullspytt på ein torsk over 58 cm.
- Heilt kinesisk! sa den store fiskeprodusenten og spytta sølvspytt på ein torsk under 43 cm.

Så for den **STORE** fiskeprodusenten til Fiskernes Bank og slo i skranken med ein sølvkjepp. Så slo den **STORE** fiskeprodusenten i skranken med eit gulltre. Da telegraferte dei utalands etter pengane for han med ein gong.

Så kjøpte han opp avisa.

VÅRE FJELL SKAL ALLTID BESTÅ
VÅRE ELVER SKAL ALLTID BESTÅ
VÅRT FOLK SKAL ALLTID BESTÅ
NÅR DE AMERIKANSKE ANGRIPERNE ER BESEIRET
SKAL VI BYGGE VÅRT LAND PÅ NYTT
TI GANGER VAKRERE HO CHI MINH

Tarjei Haugen:

«De' æ snilt ti hægán have vene bonn»

I.

I lyse og varme ettermiddagar
— midt i slåttonna —
står setesdølane
og tel bilar.

Bilferjene har lagt til kai
i Kristiansand.

Og oppover den smale
riksveg 12
kjem dei
som spurvehopar
om hausten.

Raude bilar, blå bilar.
Svarte bilar, kvite bilar.

Nederlandske, tyske
og danske.

Vi stør oss på høygaflane
og tel.

II.

Har du sett alle dei
nye skilta i dalen vår?

ROOMS—ZIMMER.
SILVERSMITH.
SISSEL'S DRIVE-IN.
ROSEMALING.
CAMPINGHYTTER.
HYTTER PÅ FJELLET.
HUSROM.

III.

Sommtider tek vi på oss bunadane,
stemmer felene,
hufsar på oss
og dansar Setesdalsgangar
på flate tribunar.

Det er mykje hard valuta
blandt turistane.

IV.

Når hausten kjem
pakkar vi bunadene
ned i rosemalte kister
saman med Mills møllkuler.

Vi slår dei siste bratte reinane
med orv
og spekulerer lenge
på jordbruksoppgjeret.

Vekependlinga er i full gang.

Arvid Pettersen: »Fra Provence»

Sissel Bjugn

Veanova

to mannfolk
arva eit hus i veanova

da dei skulle dele arven
saga dei huset i to

den eine arvingen
kokar grauten sin
med salt og ein mandel

den andre
han likar graut
med gondolar og kanel

Klassekamp og klassesamarbeid i «Vesle Moskva»

Odda. Tyssedal.

To stadnamn som står sterkt hos arbeidsfolk i Norge. Går det føre seg ein streik eller ein arbeidskamp ein eller annan stad, kan ein stole på hjelp herifrå. Slik er det i dag. Slik har det mest alltid vore.

Odda Smelteverk, Det Norske Zinkkompani og Det Norske Nitridaktieselskap er dei tre beina som Odda kommune står på. Til saman utgjer dei omlag 1500 arbeidsplassar.

Rundt århundreskiftet var Odda og Tyssedal to skilde jordbruksbygder med nokre få gardar. I dag er det i underkant av 10 000 innbyggjarar i kommunen.

Anleggstida starta i 1906, då ein tok fatt på utbygginga av vasskrafta som er grunnlaget for industrien her. Og med oppstartinga av Zinken, midt i 20 åra, reknar ein den første utbyggingsbolken for å vere avslutta. Sidan har det vore større og mindre utvidingar med korte mellomrom.

Framveksten av dette samfunnet er i konsentrert form utviklinga av det industrialiserte Norge. Det er historia om framveksten av den moderne arbeidarklassen.

Men det er også historia om kampen mellom dei to linene innafor arbeidarrørsla: Klassekamp og klassesamarbeid. På stader i landet har desse linene stått hardare mot kvarandre enn her. Mens sosialdemokratiet i landsmålestokk alt kort tid etter partisplittinga i 1923 fekk eit aukande overtak, kom dei ikkje skikkeleg til makta her før ei god stund etter krigen. Men for revolusjonære vil det aldri vere snakk om eit endeleg nederlag, berre ein endeleg siger.

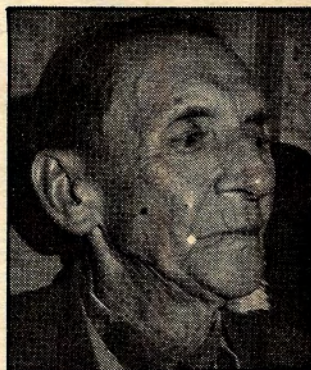
Dei konsekvente talsmennene for klassekampen og revolusjonen er i dag atter på frammarsj i Odda og Tyssedal. Og forfallet i klassesamarbeidarane sine rekker aukar berre på. Det er viktig i ein tid med tydeleg skjerping av klassekampen å kaste eit blikk bakover. Spesielt er det viktig på stader som desse der den revolusjonære lina ein gong verkeleg hadde eit overtak.

Vi samla derfor ein kveld tre gamle kameratar som alle var aktivt med på å forsvare kamplina.

Nett som i dag var 1. mai også den gongen eit av barometra som syntte styrkeforholdet mellom dei som forsvarte og dei som undergrov einskapen og solidariteten i kampen for eit sosialistisk samfunn.

Conrad Hjørnevik, 80 år.

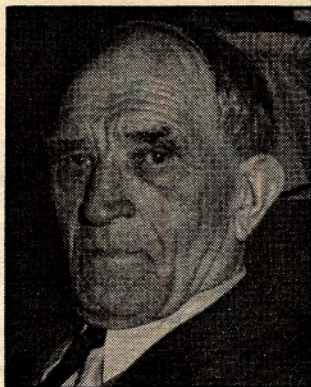
Kom til Odda som skulegut og byrja i arbeid i 1910. Pensjonert i 1968 etter å hatt same arbeidsplassen heile sitt liv. Sat to periodar i kommunestyret for NKP etter krigen, og hadde mange offentlege og faglege tillitsverv. Æresmedlem av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Conrad Hjørnevik

Aksel Haugen, 82 år.

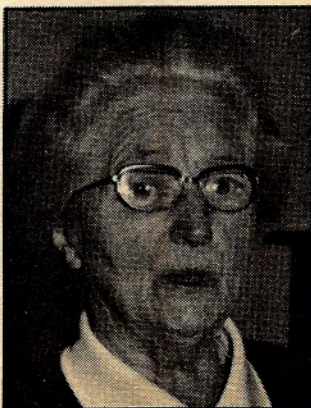
Kom til Odda i 1912 og vart fagorganisert same år. Har farta rundt på anlegg mest heile sitt liv til han vart pensjonert i 1958 pga. sjukdom. Har alltid vore kjent for å vere ein »handlingens mann», og har gjort mykje for arbeid-arungdomsrørsla. Han er æresmedlem av Norsk Arbeidsmandsforbund.

Aksel Haugen

Sigrid Slåttelid, 77 år.

Kom frå Oslo til Odda i 1918. Sigrid er saman med Borghild Haugen (kona til Aksel) æresmedlemmer i Odda Husmorlag som dei begge var med på å stifte i 1924. Sigrid sat i kommunestyret for NKP etter krigen. Var også ein av initiativtakarane til føregangstiltaket Odda og Tyssedal mødrehygienekontor (i drift før krigen).

Sigrid Slåttelid

SVARTE HATTAR OG RAUDE FLAGG.

– *Når gjekk det første demonstrasjonstoget her 1. mai?*
Aksel: Eg trur det må ha vore i Odda det, i 1912. Men sjølv var eg ikkje med i tog før i 13, men sidan har det blitt kvart år, så sant det har vore praktisk mogeleg.

– *Dette var jo midt i anleggstida. Utbygginga av bedrifta i Tyssedal gjekk føre seg. Og kraftanlegga i Skjeggedalen var jo heller ikkje ferdige. Korleis var det med anleggsbusen, sette han noko preg på 1. mai?*

Aksel: Ja, dei sette preg på mange 1. maifeiringar. Du veit når dei kom ei mils veg ned frå Skjeggedalen til Tyssedal, var ikkje det nokon stad å stogge. Det var Odda som liksom var samlingsplassen 1. mai.

Conrad: Vi skal likevel hugse på at det var ikkje lenge etter at produksjonen i Tyssedal hadde starta før dei hadde sine egne tog der. Ofte gjekk deira tog på føremiddagen slik at folka kom til Odda og var med i toget der og. Slik var det i mange år.

– *Det vart vel ein skikkeleg rallarfest på desse som kom frå Skjeggedalen?*

Conrad: Eg veit ikkje om dei festa noko meir enn andre. Det var svært så «vanlege» folk mange av dei. Kanskje vart det litt ekstra på nokre, men det var sjølsagt individuelt.

Men busen slutta alltid mannfast opp om toga, det er sikkert, sjølv om det var fagforeiningane som var den drivande krafta i tilskipingane.

Men eg hugsar ein episode frå denne rallartida. Eg var jo spelemann, og eg skulle spele på Brakka om kvelden 1. mai, til dans. Så hadde vi desse her «aokansgutane», det var dei innfødde bondegutane, dei hadde truga med å øydelegge festen for arbeidarane. Måten dei skulle gjere det på var å kidnappe spelemannen. Men då dette vart kjent, kom det to karar frå Skjeggedalslaget, Oskar Danielsen og Anton Høk. Dei sette seg på langbenken på scena, på kvar si side av meg. Og det fanst ikkje karar her den gongen som torte ta på desse to, og festen gjekk etter programmet.

– *Einskapen i arbeidarrørsla var med andre ord stor.*

Sigrid: Nå kom ikkje eg hit til Odda før 1918, men eg hugsar jo at syndikalistane var ei gruppe som vi måtte rekne med. Det kunne ofte vere usemje mellom oss i partiet og dei. Syndikalistane hadde jo spesielt mange tilhengjarar mellom anleggsarbeidarane, men dei stod i ein periode også ganske sterkt i fagforeiningane på bedriftene.

Conrad: I praktisk politikk var det stor semje mellom oss. Såleis var det ein aksjon på Smelteverket i 1919 for 8 timarsdagen. Alle arbeidarane stod saman. Vi tok rett og slett sjølve og innførte 8 timarsdagen. Og då dette kravet vart gjennomført ved forhandlinane same året, kunne vi pakke vekk ein parole vi hadde hatt med i alle 1. maitog: 8 timarskravet.

1923 – PARTISPLITTING

– *1923 vart eit skjebneår for Arbeiderpartiet. Korleis var situasjonen her under og etter splittinga?*

Sigrid: Det var kommunistane som stod sterkast her. Arbeidarklassen hadde tidleg dette året fått si eiga avis, Hardanger Arbeiderblad. Og denne avisa var kommunistisk heilt til ho vart inndregen av tyskarane i 1940.

Conrad: Det skulle vel vise seg framover at dei to flokkane kunne vere jamt like store i oppslutning. Men det var kommunistane som var dei sterkaste både i partiet og i

fagforeiningane første tida. Odda Arbeiderparti sluttaseg til NKP frå første stund, og sosialdemokratane måtte skipe sitt eige parti.

– *Korleis kom partisplittinga til å verke inn på 1. mai?*

Sigrid: Den førte ikkje til brot 1. mai. Det gjekk mange år før det skjedde.

Conrad: Første brotet var i 1929. Men hugsar eg ikkje feil var det nokså laber stemning 1. mai i åra etter partibrotet. Mange vart skuffa og motlause av den indre striden som dei oppfatta som nokså meningslaus. Dessutan var åra frå 1920 til 23 dei verste som arbeidsfolk her har opplevd nokon gong. Smelteverket stod i heile denne perioden, og Tyssedalsbedrifta var også ute av drift i lange periodar.

– *Det var jo utover i 20 og 30-åra stadig snakk om å slå dei to partia saman att. Korleis var folk her innstilte på det?*

Conrad: Det var eit ønskje frå massen. Ei samanslåing hadde jo ført til at ei mengd av dei lokale problema hadde blitt borte. Men for oss kommunistar var det klart at ei samanslåing måtte skje på grunnlag av aukande politisk semje. Vi måtte ha eit einskapleg parti. Vi kunne ikkje, som det vart kravt, slutte å vere kommunistar. Men det vi heile tida hevda, var at til tross for to arbeidarparti, måtte vi stå saman i front mot kapitalkreftene og borgarstaten.

– *Men det vart altså brot i 1. mai mønstringa i 1929?*

Conrad: Ja, dessverre. Gjennom fleire år hadde DNA gong etter gong sett partiet sitt framom einskapen. På landsbasis var jo dette partiet størst, og dette var ein måte å prøve å knekke NKP. Vi skulle isolerast. Sentrale direktiv frå DNA gjekk ut på at ein ingen stader skulle samarbeide med NKP.

– *Dette måtte vere litt komplisert på ein stad der NKP hadde fleirtalet?*

Conrad: Det er klart. Og fleire av dei lokale tillitsmennene i DNA beklaga seg i fortrulege former til oss. Dei ville helst ha samarbeid, men dei fekk ikkje lov.

– *Korleis reagerte folk på denne sjåvinistiske sabotasjelina frå DNA?*

Sigrid: Folk vert først og fremst usikre, trur eg. Mange sympatiserte sikkert med oss, men DNA hadde jo heile borgarpressa og radioen med seg i kampen mot oss. Det vart ikkje lenge før «kommunist» vart eit skjellsord også blant arbeidsfolk, dessverre. Det skulle nokså mykje ideologisk styrke til etter kvart for å bere og forsvare dette namnet.

DNA SPLITTAR FAGRØRSLA.

Aksel: Det var ikkje berre 1. mai at DNA sin splittingspolitikk kom til uttrykk. Dei sentrale forbunda som var dominerte av DNA brukte eksklusjonar av framståande tillitsmenn på lokalplanet til å skaffe seg sjølv ei plattform der dei ikkje kunne nå fram gjennom politiske midlar og val. Dette skjedde også her i Odda og Tyssedal. Ikkje mindre enn 7 tillitsmenn vart ekskludert av forbundet tidleg i 30.

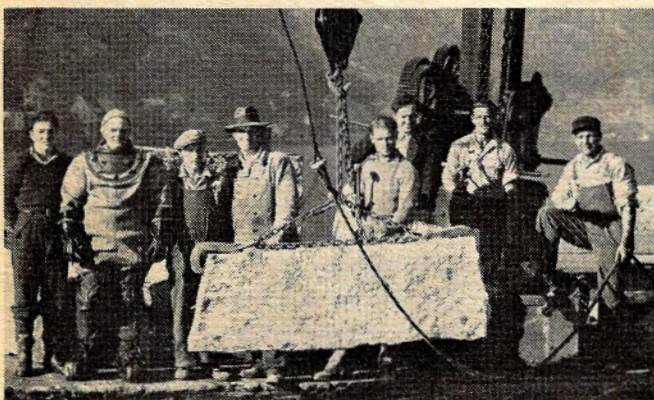
– (I 50-års-beretninga for avd. 44 ved Nitriden i Tyssedal, finn vi at den offisiell grunngevinga for eksklusjonane var at tillitsmennene etter Strasbourgetesene sine prinsipp hadde tatt initiativet til eit lokalt fellesutval som skulle støtte opp om ei arbeidskonflikt som hadde oppstått på Zinken. Dette fellesutvalet vart av forbundet oppfatta (og sikkert med rette) som mistillit).

– Men desse eksklusjonane måtte då føre til strid her lokalt?

Conrad: Ja, det gjorde dei. Særleg ved avd. 44 i Tyssedal. Der vart så og seie heile styret ekskludert. Men foreininga nekta sjølsagt å godta eksklusjonane, og dermed vart grunnen lagt for det kvassaste og bitraste oppgjeret mellom sosialdemokratane og kommunistar her i Odda og Tyssedal.

– Vi kjem nå inn på det som for ettertida har blitt kalla «Slaget i Skrevet»?

Aksel: Bakgrunnen var nettopp denne situasjonen i Tyssedal. Det gamle styret som framleis hadde oppslutning frå medlemmene i foreininga vart sitjande og gjorde krav på å representere avd. 44. Forbundet hadde likevel lukkast å opprette eit nytt lojalt styre på eit møte som vart halde hemmeleg for arbeidarane. Dette nye styret gjekk under namnet «Kvilegien» etter formannen som heitte Kvile. For å undergrave det gamle styret stoppa dei alt merkesal til kommunistar og folk som sympatiserte med desse. På den måten vart dei venstreradikale gjort til «uorganiserte».

Arbeidslaget til Aksel Haugen under arbeidet med kaia i Odda i 1947. Aksel med hatten.

SLAGET I SKREKET.

– Når ein snakkar om 1. mai i «gamle dagar» hugsar alle folk Slaget i Skrevet i 1931.

Sigrid: Ja, det er jo ikkje så rart så mykje skiving og bråk som det vart etter det. Men folk hugsar først og fremst sjølve «slaget», slåsskampen. Den politiske bakgrunnen var det mange som gløymde.

Conrad: Det heiter seg jo at det var fagforeningsfana det var kamp om. Men det er jo berre ein brøkdel av sanninga. Det var den tilspissa situasjonen i Tyssedal generelt som var bakgrunnen. For saman med at det gamle styret vart vekkmanøvrert oppstod det også strid om kontrollen over Tyssedal Faglige Samorganisasjon, som mellom anna hadde kontrollen med Folkets Hus fondet.

– Tilbake til sjølve «slaget».

Aksel: Det rette styret, altså det som arbeidarane hadde valt, ville feire 1. mai på vanleg måte med Tog i Tyssedal. Men dette nye styret nekta å utlevere fana, og sa at for skulle ho brennast. Sjølve reiste dei til Odda og slutta seg til DNA-toget der. Dette gjorde sjølsagt arbeidarane harme. Dei vedtok å reise til Odda når dei var ferdige med markeringa i Tyssedal for å vere med i klassekamptog der.

– Om sjølve «slaget» skriv Hardanger Arbeiderblad:

«Arbeiderne i Tyssedal var meget forbitret over Kvilegiengets fanerøveri, og deres feige flukt til Odda gjorde ikke forbitnelsen mindre.

Det var en mektig demonstrasjon som fortsatte ruten fra kaien med Tyssedalsarbeiderne som baktropp. På tilbakeveien til Folkets Hus møttes demonstrasjonen med pampenes splittelsesorganisasjon.

I slutten av pampenes demonstrasjon kom Kvilegienget. De hadde ikke turdet å benytte den stjalne fagforeningsfanen, men samlet sig under DNA's Tyssedalsflagg.

Det er ganske naturlig at de revolusjonære arbeidere i Tyssedal blev forarget over at deres fane var gjemt vekk på et mørkeloft nettopp på en dag hvor den skulde være et lysende merke for arbeidernes kampvilje. Og da de møtte Kvilegienget gav de uttrykk for dette med tilrop.

Den socialfascistiske fanebærer tålte formodentlig ikke at få høre om sin foræderske virksomhet og landet ut efter en av Tyssedalsarbeiderne. Dermed var signalet gitt. Denne provokasjon kunne ikkje tåles og da oppstod en batalje som endte med at socialfascistenes flagg blev ødelagt.»

– Du humra godt nå, Conrad. Var det slik det gjekk føre seg?

Conrad: Eg var dessverre ikkje med. Eg stod skift den dagen, men eg sprang bort til gjerdet for å sjå på toget. Og det vart litt av ei røre. Men du veit det vart mange framstillingar av korleis det heile hadde starta. Men ein ting er sikkert, sjølve slåssinga var ikkje så alvorleg. Nokre lause tenner vart det visst, men bevarer, det var jo skikkeleg forbanna mannfolk.

KLASSEJUSTIS.

– Kven var det som gjekk til politiet?

Conrad: Det var dei lokale DNA-folka som meldte saka, men eg trur det var etter oppfordring frå sentrale organ. For DNA var det om å gjere å bruke denne episoden politisk. Folk flest meinte at begge partar hadde omlag like mykje skuld i det som hendte. Men nå vart det rettsak med 22 tiltalte, og det merkelege var at flestparten, ja eg trur alle, var meir eller mindre knytte til NKP som medlemmer eller sympatisørar.

– Og dommen var avgjort på førehand?

Conrad: Ja. I retten stod påstand mot påstand, vitne mot vitne, men alt enda opp til fordel for anmeldarane. Dei tiltalta fekk frå 60 til 90 dagars fengsel.

Sigrid: Dette skjedde same året som rettsoppgjeret etter Menstad-slaget. Begge døma er klare prov på klassejustisen som herska i det norske rettsapparatet i 30 åra.

– Korleis reagerte folk då dei hørte om desse straffene?

Sigrid: Folk vart forskrekka. Mange rista på hovudet då det vart kjent at saka kom for retten, og det var vel ikkje mange som hadde venta ein slik utgang. Men det einaste ein kunne gjere var å støtte opp om dei familiane som nå vart utan forsørgjarar. Vi organiserte Raude Hjelp-innsamlingar, og eg hugsar at vi fekk pengar også frå DNA-folk. Dei skamma seg kanskje litt.

– Kva var Raude Hjelp?

Sigrid: Raude Hjelp var ein internasjonal organisasjon som skulle hjelpe offer for klassejustisen juridisk og økonomisk. Ikkje minst skulle ein drive opinionsarbeid mot klassejustisen. Men DNA ville sjølsagt ikkje stø Raude Hjelp, dei fekk sjølv hjelp av klassejustisen.

EINSKAPSFRONT MOT DEPARTEMENTS- DIKTATURET.

– I 1933, altså året etter denne rettsaka, er det likevel einskap mellom DNA og NKP i Odda. Korleis kunne det vere råd?

Aksel: Kommunistane var alltid dei første til å vere med på ei einskapleg klassemønstring. Og det som førte oss saman var at kommunen var sett under administrasjon.

– Kva var bakgrunnen for det?

Conrad: I nedgangstidene var det mange kommunar som måtte låne pengar, mykje og dårlege pengar. Og når så regjeringa skreiv kroneverdien opp, vart det mykje meir å betale attende. Departementet kunne derfor oppnemne eit styre som sette kommunestyret ut av funksjon for på denne måten å sikre at kreditorane snarast råd fekk pengane sine att. Dette var klassestyre av verste sort, og det var ikkje vanskeleg å få DNA med på å protestere mot dette.

Sigrid: I 1933 gjekk vel det største toget som nokon gong har gått i Odda.

– Og utover i 30-åra gjorde vel mellom anna den internasjonale situasjonen det lettare å gå saman i 1. maifront?

Conrad: Ja, det er klart at Hitlerfascismen og borgarkrigen i Spania var med på å dempe dei indre motsetningane. Men eg trur ikkje det er rett å seie at dette aksjonsfelleskapet kom av seg sjølv. Vi måtte stri hardt og tolmogig for å få DNA til å innsjå desse farane. Fronten var først og fremst eit resultat av eit iherdig og uegoistisk arbeid frå kommunistane. DNA var i mangt eit haleheng som måtte både lokkast og trugast med, og det kan vel vere eit spørsmål om vi ikkje eigentleg gjekk for langt med å dempe oss sjølv i einskapens namn.

– Tenker du då på Stortingsvalet i 1936, då NKP trekte listene sine til fordel for DNA?

Conrad: Mellom anna. Men eg strekar under at det var ikkje noko lett spørsmål å vurdere. Eg trur det var mange som gnei seg såre i skallen både i det og andre spørsmål. Men vi måtte gjere det vi kunne for å stoppe fascismen, og det var ikkje kommunistane som undervurderte faren for verdenskrigen.

SPESIELLE FØRESETNADER.

– 1. mai-tradisjonane på desse to stadene kan vel knapt samanliknast med mange andre stader i Norge. Men det er kanskje ikkje så vanskeleg å peike på årsaker til dei spesielt gode kamptradisjonane her?

Conrad: Eg trur vi skal vere forsiktige med å påstå at vi låg framom alle andre. Vi fekk rett nok tilnamnet »Vesle Moskva», det var nå kanskje helst Tyssedal det då. Men vi

tok det som ei heidersnemning alle vi som var kommunistar. Eg trur det er kjempa like hardt mange stader i Norge, ut frå sine føresetnader. Det spesielle med denne staden er at arbeidarklassa alt frå første stund, både i antall og i styrke, var dominerande. Her ligg mykje av forklaringa på dei gode tradisjonane.

VERDSREVOLUSJONEN OG DEI STORE LINENE.

– Etter Oktoberrevolusjonen i Sovjet i 1917 var det vel ei allmenn oppfatning mellom norske arbeidarar at det ikkje ville gå så lang tid før revolusjonen braut ut også her i landet. Dette måtte vel prege også 1. maiarbeidet?

Conrad: Utan tvil. Hadde nokon fortalt meg den gongen at eg som 80-åring framleis ville bu i eit kapitalistisk samfunn ville eg ha blåst. Det var vår faste overtyding at revolusjonen var »like om hyrna». Derfor såg vi ikkje på 1. mai som ein dag då vi skulle stille »reformistiske» dagskrav. Det var dei store prinsipielle linene vi var opptekne av. Rett nok hadde vi eit frykteleg arbeidsmiljø, men det var bagatellar. Det skulle vi fort rette på berre vi hadde fått kasta borgarskapet ut av regjering og Storting.

Men vi la mykje vekt på å understreke den internasjonale klassesolidariteten. Og spesielt var det viktig for oss å forsvare den første og einaste arbeidarstyrte staten, Sovjetunionen, mot den massive hetsen frå borgarskapet.

– De er jo alle pensjonerte nå, både frå yrke og politikk, men de har sikkert meiningar om den politiske situasjonen likevel.

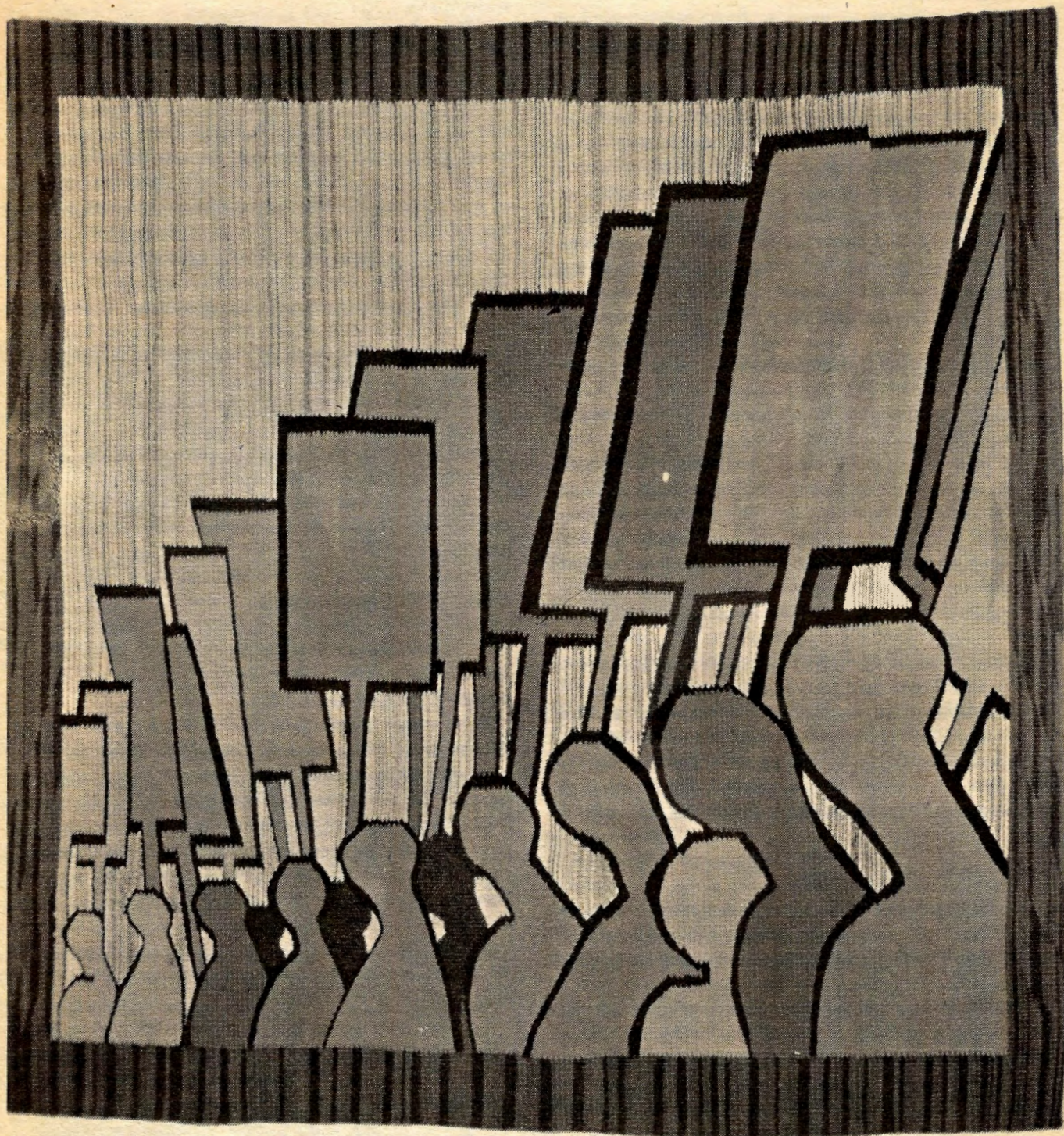
Conrad: Ja, det trur eg nok. Men det betyr så lite kva vi eldgamle måtte meine. Verdien av det vi kan bidra med ligg i å lære av dei røynslar vi har gjort gjennom 70 års politisk kamp. Det er mange einskilde slag på vegen. Ut av desse er det råd å trekke liner, det er råd å oppsummere gode ting – og feil. Vi har gjort begge deler.

Vi er mange kommunistar her på denne staden som har grunna på at det gjekk som det gjekk. Vi kommunistar hadde det beste utgangspunktet, vi hadde både partiorganisasjonen og avisa etter partisplittinga i 23. Likevel har situasjonen i dag blitt den at NKP står ovafor spørsmålet om å løyse seg sjølv opp for å gå inn i eit parti av ein heilt annan karakter. Årsakene til dette nederlaget ligg ein stad i saga vår, og det er for lett vint å skrive alt på McCarthy-hetsen. Sjølv veit eg ikkje kva som har vore feil, Hadde vi visst det, hadde vi ikkje stått her i dag. Men det er klart at dei som vil føre kampen vidare, må finne desse feila for å nå målet: Eit sosialistisk Norge.

Kjell Folkvord
Magne Espe

Odda Smelteverk

Ellen Rittun: »Opptog«

Henninge Astrup:

Vi e ikkje pøbla

En by som er stappfull av ungdom
en by som har vokse fort
En by med mange som prate
men en by der lite blir gjort
Sånn har det vorre lenge!
Og enno så e Storgata det tilbud vi har
Men når vi ungdomman i byen sir fra kor saka står
e borgervern det svar vi får.

Dem skjelle oss ut som pøbla
verre enn ungdom flest
Som rulle sæ rundt i søla
og bare tenke fyll og fest
Sånn har dem prata lenge!
Og ingen har sport oss ka vi mene om det
Og når vi prøve å forklare kordan det foregår
e borgervern det svar vi får.

Ungdom som kommer tel byen
rundt fra heile distriktet her
førre å finne sæ sjøl ei fremtid
og erfare korsen byen er
Sånn har det vorre lenge!
Og ungdomman i byen her blir flere og fler
Men når vi rope at probleman dem vokse år førre år
e borgervern det svar vi får.

Dem sette oss opp mot føreltran
og sir, vi e kravstor og vrang
dem sir vi e privilegerte
som bare bæse dagen lang
Sånn har dem lögge lenge!
Og føreltran vårs, dem veit mest ikkje ka dem ska tru
Og når vi sir at denne byen e førandra fra i går
e borgervern det svar vi får.

Vi e som ungdomma bruke
vi e ikkje verre vi
Vi kreve en plass å møtes
der vi sjøl kan ha nokka å si
Vi e ikkje pøbla!
Vi bare si fra om ka vi mene e rett!
Men når vi vil førbedre byen og fritida vår
e borgervern det svar vi får.

Espen Haavardsholm

På ettårsdagen for fascistenes massakre minnes vi Allendes bitre, men entydige, lærdom utenfor Lysverkene i Oslo

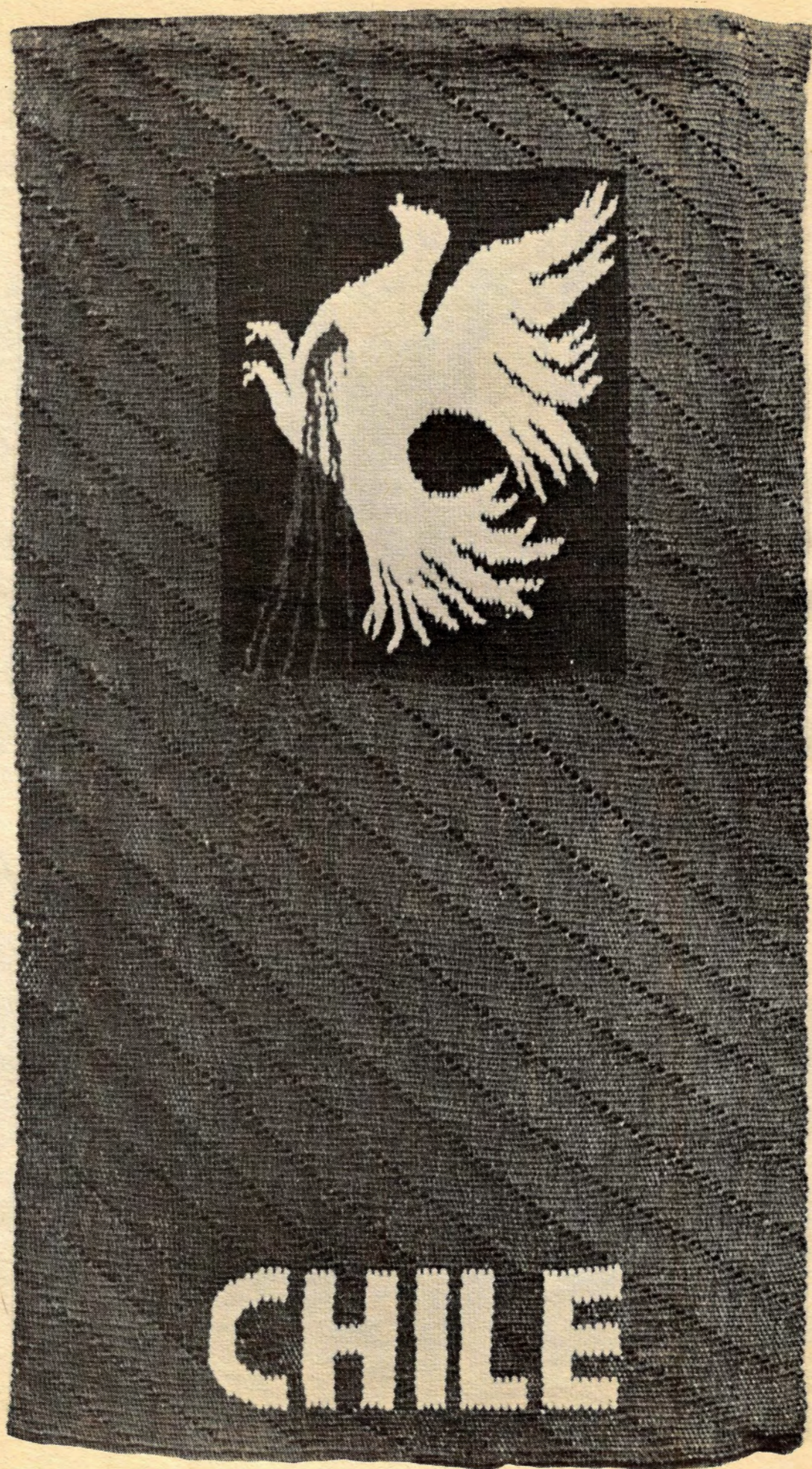
Denne svarte skjermen himmel
Denne billige blikkmuren hvelv
Denne røde åpningen munn

I sitt spinkle strupehylster av kjøtt og blod
Puster framtidas aritmetiske vind
Mot høyhusets lamme betongvegg:

**UN PUEBLO UNIDO
JAMAS SERÁ VENCIDO**

– Puster til kunnskapen
Om de nødvendige redskapene
I det lange arbeidet for å styrte
Den blodflekkebetongmuren:
Den elektrisk opplyste kunnskapen
Om folkets egen kamp –
Den uavvendelig oppsamlede kunnskapen
Om våpenenes retning –
Den mineralske, herdede kunnskapen
Som gir våre spinkle kropper trass og mot.

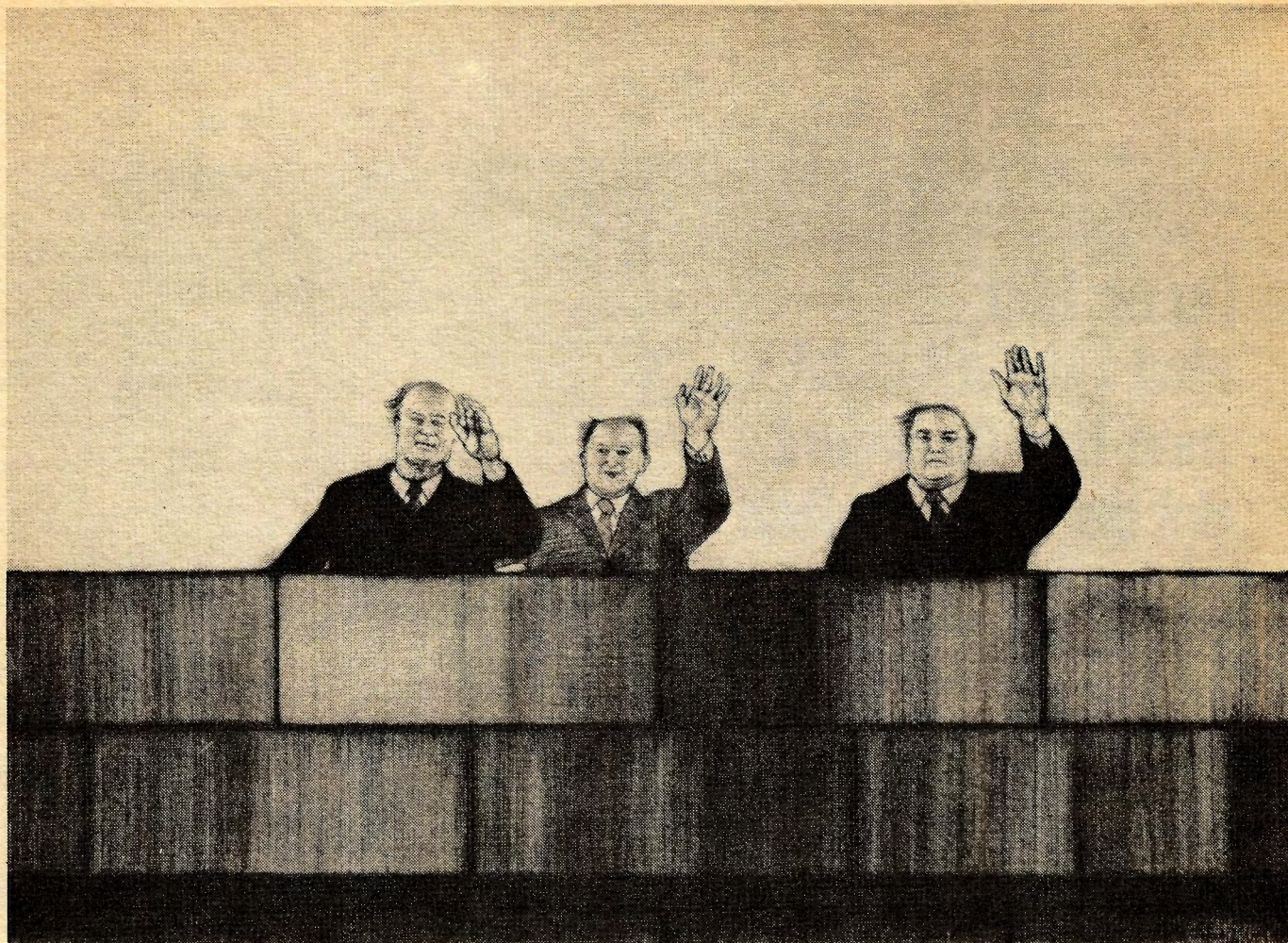
Un pueblo unido jamas sera vencido =
Et samlet folk kan aldri beseires

Elisabeth Haarr: »Chile«

Nils Bolstad: Ill. til »Streik» av Per Sivle

Arne Bendik Sjur: Radering

Kjersti Ericsson

Visa om Stalingrad

Fra bitterhet og mørke, fra terror under hæl
på Hitler og hans villige lakeier
steg navnet på en by som en flamme klar og rød:
Et varsel om at foran oss lå seier.

En fiende slås ikke til jorda med ett slag.
Det røde kjemper ennå mot det svarte.
En ny fascisme seiret da byen Stalingrad
ble fjernet med et pennestrøk fra kartet.

Men dette stumme navnet, det lever som et rop
fra millioner døde kamerater:
Hvis dere elsket byen vi kjempet for og vant
vær også uten svik når dere hater!

Vår solidaritet går igjen til Sovjets folk.
Mot samme målet fører våre veier.
Vi vet den dagen kommer da navnet Stalingrad
igjen skal bære bud om folkets seier!

Edvard Hoem:

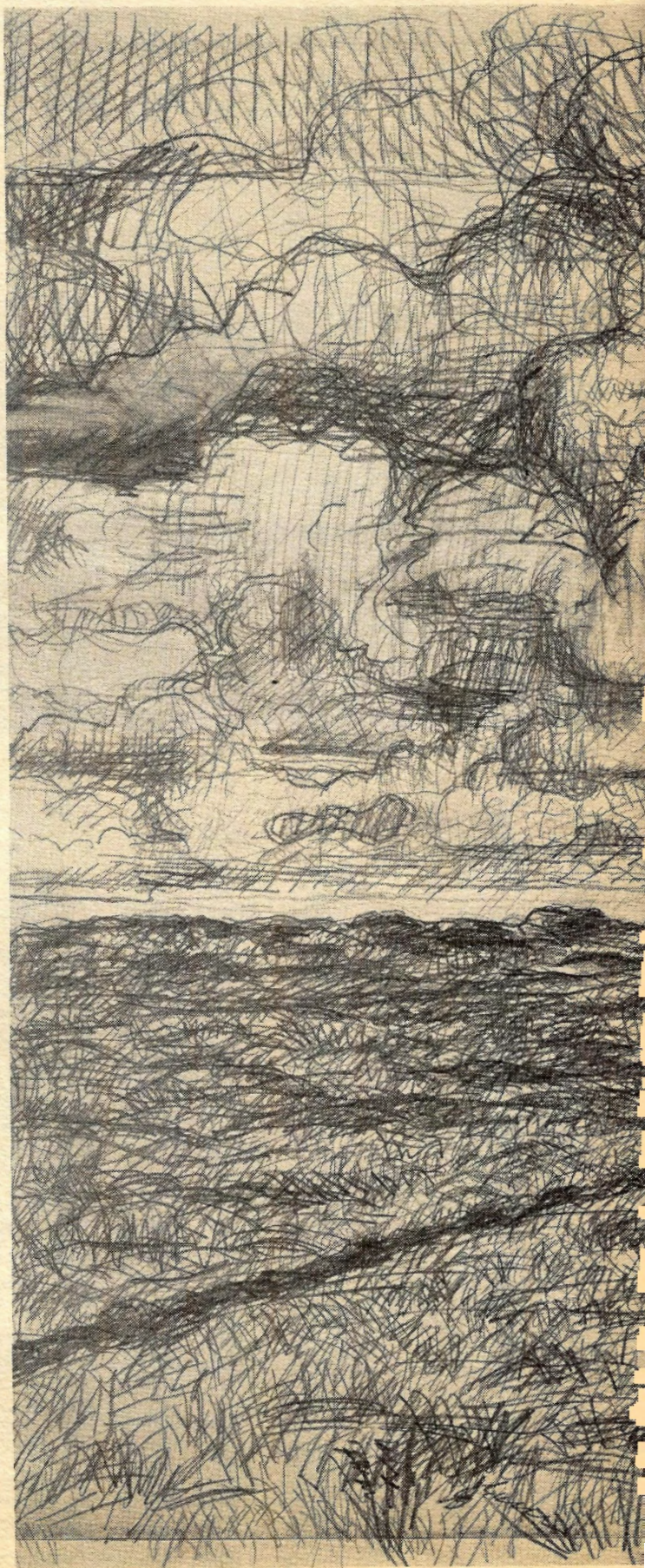
Du er blitt glad i dette landet men har du skjønnet det der med grøfter?

Når regnet blir for mykje
og himlen sukker tungt
fordi det dryp så tett
kan det tenkast du blir uroleg
for landet der det ligg,
og seier: Stopp!
Nå er det nok!
Har du skjønnet det der
med grøftene i jorda?

Opplysningsfolk fann på det
dei sto opp og sa at landet
var for vått, at ikkje bøndene
men jorda var det sure.
For kvar åttande meter
grov dei grøfter, det kom bønder
som sa: Stopp!
Nå er det nok!
De har grave nok!
Men dei skjønte det der
med grøftene i jorda.

Det er få som veit at bøndene
grev grøfter i det stille
at dei legg ned røyr av tegl
på ein meters djup.
Dei grev att så ingen ser det.
Men når du vandrar åtte meter
skal du skreive langt, og tenke:
Eg har skjønnet det der
med grøfter.

Grønt og vakkert blir det eingong
i eit land med gode grøfter.
Vatnet vandrar seg mot havet
gjennom røde røyr.
Over røyra ligg det mose.
Over mosen ligg det matjord.
Den jorda skal du sparke i
all din dag, og tenke:
Eg har skjønnet det der
med grøfter.

Arvid Pettersen: »Grøfter«

Ingegerd Tveit: »Aldri blir nå i dag»

Kjell Folkvord:

Orda ligg strødde som steinar

og vi vel
mellom dei små,
og vi skrik ikkje
når vi talar.

Vi bur i dei små romma,
og plukker blomstrane våre lågt.
Men vi går ikkje på tå
og skular ikkje oppover.

Vi har vårt nær oss,
og »revolusjon»
er mellom dei minste orda
vi finn.

Oddvar Torsheim: »Ein overvåkar»

Hva betydde streiken?

Samorganisasjonen i Oslo er fremdeles en av sosialdemokratenes store bastioner. Men opposisjonen fins. Og den øker i styrke. Kamplinja vokser på arbeidsplassene, klasseforræderne i LO-ledelsen har ikke den samme kontrollen lenger. Store og små kamper blusser opp, og viser de fagorganiserte at bare kamp kan gi seier.

Den 24. februar vedtok Samorg. å slutte opp om styrets forslag til 1. mai-arrangement mot 13 stemmer som ble avgitt for Faglig 1. mai-Front.

En av de 13 var Bjørn Lunder, formann i Telefonsentralmontørenes Forening.

Torstein Arnesen, nestformann i Telefonsentralmontørenes forening støtter formannen Bjørn Lunders stemmemåte i Samorg, i Oslo. Arnesen har vært tillitsmann i mange år, og var en av de mest aktive under streiken.

Det er bare et lite antall av de fagorganiserte som pleier å vise seg på gatene 1. mai.

Vi spør om Arnesen har gått i 1. mai-tog før om åra.

— Ja, de siste åra har jeg deltatt en 2-3 ganger. Det har aldri vært noen diskusjon om hvor vi skulle gå i foreninga vår, vi så på Samorg.-toget som eneste alternativ. Vi diskuterte aldri parolene, bare vedtok å slutte oss til. Og jeg var tillitsmann, følte meg forplikta til å stille opp, var jo ansvarlig for å sørge for at vi blei representert, når vi hadde fatta vedtak om det. Men det betydde ikke at jeg støtta AP — de siste åra har jeg stemt SF og SV. Men det hadde liksom ikke noe med saken å gjøre, jeg gikk i Samorg.-toget, for der var det vanlig å gå, det var der *fanene gikk*. Trur ikke jeg hadde gått om jeg ikke hadde vært aktivt med i fagforeninga.

— Men det gikk jo andre tog? Det er 3. år på rad at Faglig første mai front arrangerer tog, og før det hadde vi Rød Arbeiderfront som markerte klassekamplinja. Og de togene har jo tilmed vært de største i Oslo de siste åra?

— Ja, jeg visste at det var andre tog. Stoppa og så på parolene når jeg kom fra samorg.-toget. Men tenkte ikke over det. Tenkte ikke over de politiske skillelinjene, eller hvor jeg egentling sjøl tilhørte. Visste ikke nok, og gjorde ikke noe for å finne ut. Sann er det vel med de fleste. Har du ikke klare motholdninger, så går du der arbeidskameratene dine går — om du går.

— Åssen forhold har du til 1. mai fra før?

— Jeg gikk aldri i demonstrasjonstog da jeg var ung eller liten. Var ikke vant med det hjemmefra. Visste jo hva dagen betydde, »arbeidernes frihetsdag», men tenkte ikke på om det var noe viktig for meg sjøl. 1. mai var en fridag, det var viktigst. Men jeg har alltid vært klassebevisst, visst hvilken klasse jeg sjøl tilhørte, visst at det var klassekamp. Men det har ikke vært noe jeg diskuterte og prata mye om.

— Men i år er det noe som har endra seg, du vil ikke være med i Samorg.-demonstrasjonen lenger, du velger side mot arbeidskjøperne og LO- og AP-ledelsen?

— Ja. Mye har endra seg siden før streika. Etter mange år med misnøye i foreninga gikk vi ut i streik. Vi hadde ikke så klare linjer på kampen til å begynne med, håpa vel på støtte

Bjørn Lunder (til v.) og Torstein Arnesen.

både i forbundet og i de partiene som kaller seg sosialistiske.

Vi lærte mye gjennom den streiken. Fikk opp øya for hvem som er fiende og hvem som er venn. Så hvem som støtta oss i praksis, og hvem som bare kom med fine fraser. Gjennom en slik kamp lærer du mer å sette tingene på plass. Du ser utviklinga i samfunnet, ser sammenhengen, hvilke krefter som bestemmer og hvem som kjemper imot. Du ser at en AP-regjering ikke har mye med »arbeider» og »sosialisme» å gjøre. Alt det du har prøvd å unnskyldte Bratteli og kompani for rakner liksom helt, når du ser at de vil bruke voldgiftsdom mot arbeidsfolks rettferdige krav. Og du kan ikke lenger gå i spann med Aspengren når han faller oss som streiker i ryggen og kaller støttearbeid for utidig innblanding! Eller når han prøver å mistenkeliggjøre oss ved å påstå at det er politikk som ligger bak streiken, ikke faglige og økonomiske krav.

Aspengren og Bratteli står ikke på samme side som meg i klassekampen, hvordan skulle jeg da kunne gå sammen med dem på arbeidernes frihetsdag? Nei, jeg kan ikke det, og jeg håper at Faglig 1. mai front toget blir digert — en diger knyttneve mot monopolkapitalen og AP-regjeringa og LO-toppen!

Toril

Fra taushet til kamp mot undertrykking

Første Mai har intervjuet Arne Lie Christensen, medlem av det Norske Forbundet av 1948.

Hvorfor demonstrerer homofile 1. mai?

Homofile er en undertrykt gruppe. Vi vil bruke 1. mai til å markere oss og fremme våre krav sammen med andre grupper som kjemper for bedre forhold.

Hvordan undertrykkes homofile?

Vi undertrykkes både materielt og ideologisk. Materielt fordi vi risikerer å miste jobb eller bolig dersom vi blir «avslørt» som homofile. Det er likevel den ideologiske undertrykkingen som rammer de fleste homofile daglig og preger hele livsførselen vår. Fra alle hold i samfunnet får vi høre at vi er mindreverdige – kriminelle, syke og syndige. Denne systematiske hjernevasken fører til at mange homofile til slutt tror at de selv og andre homofile er mindreverdige, ikke bare som homofile, men i alle andre sammenhenger også. Både selvtillit og den nødvendige solidariteten med andre homofile blir knekket. En viktig følge av undertrykkingen er at de fleste verken tør eller får anledning til å treffe andre homofile. 200 000 homofile i Norge kunne oppnå mye om vi sto samlet, men foreløpig er bare 2 000 kommet så langt at de har organisert seg i det Norske Forbundet av 1948, interesseorganisasjonen til homofile og bifile i Norge.

Har homofile alltid vært undertrykt?

Ja, det tror jeg. Men undertrykkingen har hatt forskjellig karakter. Ennå dømmes homofile til harde fengselsstraffer i mange land. Hitler brukte ikke bare jøder men også homofile som «syndebukker». Tusenvis av homofile ble satt i konsentrasjonsleir. (Etter krigen fikk disse ikke engang oppreisning og erstatning, fordi homofili fortsatt var straffbart i Tyskland.) Fascistene brukte bevisst fordømmene mot homofile til å skape splittelse innen folket. Det samme kan skje ved et eventuelt fascistisk kupp i Norge. Vi homofile må hele tiden føre en kamp for å oppnå likestilling. Dette gjelder ikke bare i dagens Norge men også i et sosialistisk samfunn. Kampen mot undertrykking må føres også etter en sosialistisk revolusjon.

For fem år siden var det sjelden stoff om homofile i avisene. Er det blitt flere homofile?

Nei, det som har skjedd er at stadig flere homofile er villige til å kjempe aktivt for sine krav. For 5 år siden var Karen Friele den eneste homofile i Norge som offentlig talte vår sak. Nå har ca. 200 homofile stått åpent fram ved å stå på stand, gå i demonstrasjon, holde foredrag og skrive avisinnlegg. Mange fler står fram som homofile innenfor sitt eget miljø. Denne utviklingen har vært mulig fordi vi i Forbundet av 1948 gjennom sosialt samvær og diskusjoner har fått selvtillit og solidaritetsfølelse.

Hva gjør Forbundet av 1948?

Da organisasjonen startet, var den omgitt av total taushet. Det var så vanskelig å komme i kontakt med organisasjonen at eldre medlemmer sammenlikner den med Milorg under krigen. Nå er det mye større åpenhet, men fremdeles er det nødvendig å beskytte medlemmenes anonymitet. Vi legger

vekt på å skape et sosialt miljø der medlemmene kan føle seg trygge. Trygghet og kameratskap er grunnlaget for å utvikle solidaritet.

Hva er den viktigste kampsaken for homofile i dag?

Nå arbeider vi med å få diskriminering av homofile forbudt ved lov. I denne saken legger vi press på stortingsrepresentanter for å få dem til å støtte et slikt lovforslag.

Forbundet av 1948 har 2 000 medlemmer. Hvor er resten av de 200 000 homofile?

Vi vet lite om de andre homofile, men det er grunn til å tro at de fleste lever i ensomhet og isolasjon – et liv preget av frykt og forstillelse. Du må huske hvor sterke fordømmer folk flest har mot homofile. Det er mange rare oppfatninger som har levd i hundrevis av år uten at de er blitt tilbakevist. Grunnen til dette er rett og slett at de homofile ikke har våget å ta opp kampen. Dessuten er mytene så rotfestet at også mange homofile har trodd på dem. Det folk «vet» om homofili, har de fra heterofile. Folk flest har aldri snakket med noen som de vet er homofil.

Hvilke myter er dette?

Mange tror at homofile først og fremst er gamle menn som forfører små gutter. Og det er fortsatt en utbredt oppfatning at homofile bare er interessert i sex. De fleste vet ikke at vi homofile har akkurat det samme behovet for kjærlighet og menneskelig kontakt som heterofile. Og denne kontakten søker vi først og fremst hos jevnaldrende.

Mange tror at homofili har med en dekadent overklasse å gjøre. Denne oppfatningen bygger på skildringer fra antikkens Hellas og Roma og bibelens Sodoma og Gomorra, og dette brukes mot homofile i dag! Historisk vet vi nesten ingenting om former for sosial kontakt og seksualitet blant de undertrykte klasser. Det eneste vi hører om homofile i historien er en del påfallende tilfeller, og dette er stort sett personer fra overklassen. I dag vet vi at homofile finnes i alle lag av folket – menn og kvinner, arbeidere, funksjonærer og ungdom under utdanning.

Hva kan heterofile gjøre for å støtte homofiles kamp?

Heterofile må bli klar over at de møter «anonyme» homofile daglig – på arbeidsplassen og i omgangskretsen. Det er derfor viktig å innta en holdning som kan gi disse homofile trygghet og gjøre det mulig for dem å bryte anonymiteten. Vis solidaritet med homofile som kjemper mot undertrykking. Ta avstand fra folk som forteller sopervitser eller på annen måte gir uttrykk for forakt for homofile. Abonner på avisen vår: FRITT FRAM! Slutt opp om våre paroler i 1. mai-togene. Glem heller ikke den materielle undertrykkingen. Det er viktig å mobilisere fagforeninger for å sikre homofile vern mot usaklig oppsigelse.

Mange heterofile er redde for å støtte oss aktivt – av frykt for å bli «mistenkt» for selv å være homofil. At folk på denne måten skremmes fra å ta et riktig standpunkt forteller en del om hvor hard undertrykkingen av homofile er og hvor viktig det er å bekjempe undertrykkingen.

«Eg kunne vera slaur eg og»

Samtale med ein bygdekommunist.

Radøy ligg i Nordhordaland. Ei av bygdene på øya heiter Sæbø, og på ein av gardane i denne vesle jordbruksbygda bur Sigurd Tjore. Han er 62 år og kommunist, og heile sitt vaksne liv har han vore gardbrukar og industriarbeidar. Fabrikken han har arbeidd i, Bjelland sin fiskehermetikkfabrikk i Alverstraumen, stogga produksjonen for nokre månader sidan. Dei omlag 40 arbeidarane vart arbeidslause.

Tidlegare i dette heftet finns eit interju med tre eldre kommunistar frå ein industristad med sterke raude tradisjonar. Me har intervjuva Sigurd Tjore og fått høyra litt om korleis det har vore å vera kommunist i ein kommune der slike tradisjonar vantar heilt. Me har fått ein del glimt frå ein eldre manns liv, og me har fått vita korleis han ser på nedlegginga av hermetikkindustrien på vestlandet.

Iste Mai: Kor gamal var du då du byrja arbeida på hermetikkfabrikken i Alverstraumen?

Sigurd Tjore: Eg var 14 1/2 år. Det var i 1927

Iste Mai: Kva gjorde du på bedriften?

Sigurd Tjore: Eg tredde sild.

Iste Mai: Men du har og vore gardbrukar?

Sigurd Tjore: Ja, eg tok over garden då eg var 19 år, far min døydd då. Den gongen var me berre fire igjen av ein søskenflokk på ni. Familien vår var svært hardt heimsøkt. Tre av brørne omkom i ulukker, to systre av sjukdom; — den eine i spanskesjuka, den andre fekk ein betennelse som spreidde seg.

Jau, eg hadde to jobbar. På fabrikken var det som sagt sesongarbeid. Me byrja i mai og heldt fram til slutten av august, altså i den tida det var mest å gjera på garden. I tillegg jobba me tre veker før jul. Når det var hardt kjør i dei dagar, då var det ikkje snakk om åtte timars dag. Me måtte ofte stå frå halv åtte om morgonen til ti-elleve om kvelden, og me som hadde jobben med tredinga sto mykje godt gjennomvåte heile dagen. Når me så kom heim om kvelden og klea var turre, så var dei heilt kvite og stive av salt. Eg hadde ein time å gå kvar veg, — i tresko. Dei siste åra har me hatt rutebil.

Iste Mai: Korleis var betalinga den gongen?

Sigurd Tjore: Høgste betalinga var ei krone timen, og då kunne du klara det på akkorden og, der var det 23 øre ramma. Men så gjekk det ned i 18 og sidan heilt ned i 13. Det var ikkje uvanleg at vaksne folk greidde for 60 øre timen. Ein gong fekk med veta av leiinga på fabrikken at nokre folk hadde tilbudd seg å arbeida for 30 og at me og laut gå for den løna, men då nekta me og fekk ordna det slik at minstelønna skulle vera 60 øre. Først i 1946 fekk me forening. Ho omfatta mange fabrikkar og har aldri vore serleg sterk.

Iste Mai: Du er kommunist. Kor lenge har du hatt denne politiske overtydinga?

Sigurd Tjore: Eg stemde første gongen i 1936, og NKP fekk stemmen min. Eg støtta det partiet like til eg i 1965 gjekk inn i SF. I 1969 gjekk eg ut igjen og ved forrige valet arbeidde eg for Raud Valallianse.

Iste Mai: Har det vore NKP-lag her ute?

Sigurd Tjore: Nei, aldri. Dette er ein typisk vestlandsk småbrukskommune utan raude tradisjonar. Men Arbeidspartiet (DNA) har hatt lag og eg minnest ein av dei få tenestene eg har gjort for det partiet. Arbeidspartiet har et aldri hatt noka godt hjarta for, men dette var no meir som eit prinsipielt spørsmål. Det var i 1939, og dei var ikkje så galne den gongen som dei er no.

Jau, det galt dette kjøkenet i Ungdomshuset vårt. Dei ymse laga betalte 5 kroner døgnet for leiga. Så kom Arbeidspartiet og spurde. Dei borgarlege ungdomslaga ville gjerne ta knekken på Arbeidspartiet, dei gjekk inn for å auka leiga til 30 kroner, og dette vart vedteke. Nokre veker etter søkte Bondepartiet om å få leiga i tre dagar samstundes som dei gav beskjed om at dei ikkje ville betala meir enn 5 kroner kvelden. Me var nokre få som heile tida hadde meint at 5 kroner var nok, det var jo i alle høve folk frå kommunen som nytta huset. Men me tykte samstundes at når 30 kroner var prisen for Arbeidspartiet, så måtte dette og gjelda for Bondepartiet, og me ga oss ikkje. Det vart eit helvets leven og innkalling til møte. Mest alle meinte at Bondepartiet skulle få sleppa med 5 kroner medan me var to som framleis heldt på vårt. Til sist vart det votering, og ordstyraren sa at alle som meinte at Bondepartiet skulle betala 5 kroner, dei måtte reisa seg. Då var det eg fekk ein ide. Eg kviskra han til sidemannen min, han som eg var samd med, og me reiste oss snøgt. Me var på fremste benken i salen, og dei andre som no var komne seg halvveges opp frå benkane, dei såg at me reiste oss og sleppte seg difor nedatt med ræve og sat. Så kom »kontra» og alle reiste seg. Me vann og Bondepartiet tok ikkje huset.

Iste Mai: Korleis har det vore å vera kommunist i ein kommune som dette? Korleis var det på fabrikken til dømes?

Sigurd Tjore: Ja, du veit, der har jo vore andre progressive og. Eg minnest at i 50-åra eingong kom der eit forslag om at arbeidarane skulle løyva 500 kroner av fagforeningskassa til Arbeidspartiet sin valkamp. Då var me to som sa nei og sette fram forslag om at summen skulle delast i to. Me sa som sant var at me hadde eit til arbeidsparti i landet, og at dei begge måtte få. Så den gongen var me no to der inne. Seinare har det jo vorte nokre SV-folk, og i sume saker har storparten teke progressive standpunkt. I EEC-tida vedtok me ein resolusjon mot korttidssekretærene.

Iste Mai: Har du merka noko til kommunist-hetsinga?

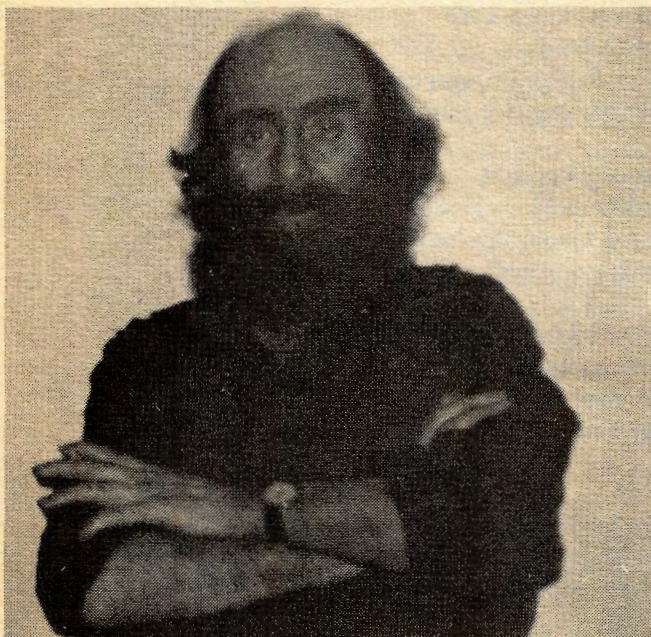
Sigurd Tjore: Jau, kommunist-hets har her jo alltid vore,

og verst er dei ivrige Arbeidsparti-folka. Eg minnest ei anna hending frå 50-åra. Det var i matsalen på fabrikk, me sat og åt med eit bord, og eit par av dei ivrige la ut om kor felt det var i austblokk-landa, til dømes i Sovjet, der alt var berre jevlskap. Eg sat no i ro og heldt kjeft. Dei bar seg lenge, og til sist sa ein av dei at det felaste av alt var at ingenting slapp ut frå desse landa »bak jernteppe». Då sa eg at det forsto eg ikkje, for »eg e bedre orientert om ka som går føre seg i Aust-Europa enn eg e om forholda her i vesten». Då for ein av dei opp, tok meg i bringa og spurde kor eg fekk informasjonane mine ifrå. »Jau da ve eg svara på», sa eg, »Eg får dei her hjå deko».

Iste Mai. Kommunismets i dag og?

Sigurd Tjore: Nei, ikkje så mykje. Folk står lengre til venstre no, men Arbeidspartiflokken gjer seg jo aldri. Her for eit år sidan var det suffarane dei preikte om. Jau, suffarane, det var berre slaur med langt skje hår og skjegg som ville riva ner det bestående og ikkje hadde noko å setja i plassen. Eg vart så lei av å høyra på dei at eg tenkte eg kunne vera slaur eg og. Det var difor eg la meg til med langt hår og skjegg.

Ein gong seinare vart eg spurd om desse suffarane aldri hadde skuffa meg. Da gjekk faen i meg: »Jau», sa eg, » – ein gong» »Ja ka da va?» »Jau», sa eg, »Eg var på eit møte opp på Kvamskogen, og der var antakelig ein tre-fire hundre av dei samla. Me sat med bord rundt og alle måtte gjera greie for kor dei kom ifrå og kva dei arbeidde med. Eg vart og spurd, og mellom anna ville dei veta korleis det politiske miljøet her på bedriften var. Eg fortalde dei det, men då vart eg skuffa for dei sa at eg laug».

Sigurd Tjore

Sigurd Tjore får oss ofte til å le når han fortel. Det tyder ikkje at det ikkje har vore alvor nok i livet hans. Under krigen reiste han som kurer heilt frå 1941, og han arbeidde mellom anna for Vestlandske Frihetsråd. Han var delvis med i forsyninga, og han spreidde illegale aviser. Mange kjende kom bort.

Etter at krigen var slutt fekk Sigurd Tjore eit brev frå ein fjern slektning i statene som sa at han måtte senda henne måla sine, så skulle ho sende han nye klede. Samstundes skreiv ho at ho hadde høyrd at dei hadde illegale aviser i Norge under krigen. Om han ville senda ho ei av desse?

Sigurd Tjore: Eg fant fram eit nummer av »Alt for Norge» med et digert bilete av Stalin på forsida. Eg sende det over til ho, og eg fekk aldri klede ho hadde skrive om.

Under EEC-kampane arbeide Sigurd Tjore for Arbeiderkomiteen mot EEC og Dyrtid og i Folkerørsla. Også frå denne tid gjev han att den politiske situasjonen ved å henta fram konkrete hendingar. Då dei hadde vedteke resolusjonen mot at LO ga pengar til korttidssekretærene og gjeve bod om at desse ikkje var velkomne på fabrikk, då fekk han som tillitsmann, eit personleg brev frå Tor Aspengren. »Han skreiv at eg gjekk ærend for ekstremisten», flirer Sigurd.

Iste Mai: Kva meiner du om at fabrikk du har jobba i mesten 50 år, no er nedlagd? Tykkjer du det er bittert?

Sigurd Tjore: Ja, eg gjer nok det. Eg har solgt ut det meste på garden min, har ikkje kyr att til dømes, berre ein hest, nokre gress, ein rev, to bikkjer, – og tre sauer i likninga.

Elles er jo det som skjer i hermetikkindustrien heilt i tråd med den politikken som er staka opp i oljemeldinga. Det norske samfunnet skal plansmessig omformast, til dømes skal 70 000 av alle som i dag arbeider i konkuransutsette næringar vekk innan 1980. Dette tyder heilt klår forverring for vanlege folk, det tyder arbeidsløyse, pendling og sentralisering. Ein slik politikk er det toppane i Arbeidspartiet som er hovudtalsmenn for i politikken. Bak dei står storkapitalistane og flirer. Det elendige jordbruksoppgjeret var ein lekk i samme planen.

Når det gjeld stoggen i produsjonen ved Bjelland-fabrikk i Alverstraumen, så heilt rett gjer me å slå ner på den måten leiinga for fram på. Dei fant ut at profitten dei håver inn på arbeidaranes sitt slit ikkje lenger er stor nok, og så sett dei 40 mann på porten. Nedlegginga av bedriften var planlagd lang tid på førehand, det veit me no, og dei tilsette kunne vore varsla i god tid. På den måten kunne dei få høve til å skaffe seg nye jobbar, førebu seg. Heller ikkje kommunen var varsla. Kapitalistane får gjere som dei vil i dette landet. No har staten gjeve Bjelland nokre millionar for å pynta litt på den folkefiendtelege politikken sin. Og kva gjer så Bjelland? Jau, han kjøper billeg sild hos Sovjetrussarane for å pressa ner prisane hos dei norske fiskarane. Slik er også kapitalismen. Men sosialismen kjem. Aldri har eg vore så overtydd om det som eg er i dag, i 1975.

Intervjuer: S. H.

Bjørn Aamodt:

Ja.(også slik)

Jeg vil skrive et dikt om gleden
ved å våkne langsomt i blått lys inn fra vinduet,
med et bustete hode
i rolig søvn ved siden av meg i sengen,

gleden ved å komme ut
i den kalde morgenstillheten, der bare søppelbilen
skrangler seg raskt gjennom ruten
for å bli tidlig ferdig for dagen,

og gå seg varm for å rekke en kopp kaffe
på Grei før utsettingen til arbeid.
Gleden av å betrakte de underlige grimasene
i ansiktet til Fritz når det går opp for ham

i all sin gru at vi har havnet på en båt
fullastet med 50 kilos sukkersekker, gleden
av å bli sliten i kroppen, og kjenne hjernen bli lett
og klar og direkte, dette er en oversiktlig verden

der plagene er konkretisert i formannen »Stille Mas»
som henger over lukekarmen med et tungsindig uttrykk
i ansiktet. Gleden ved de daglige ritualene,
kranglingen, kortspillingen og ertesuppen,

ritualer som ikke peker ut
over sin egen varme, men igjen og igjen bekrefter
at vi eksisterer av og ved tingene
her i verden. Kaffe, sukker, papir og øl

henter dette diktet sin næring fra, jeg syr
noen skråsting i det underlige klesplagget
som heter historie, og gir varme og løse tråder
å spinne videre på under en blekblå himmel.

Hans Drach/Gerda Kohlmey

Dei leitar etter far

Dei leitar etter far,
han kjem 'kje meire att.
Med hundar må han jagast,
i fengslet skal han plagast.
Og far kjem aldri att.

Og mamma berre græt.
I bladet fekk vi sjå
at far var død og borte.
Dei skreiv han sjølv ha' gjort det.
Det trur eg ikkje på.

For far har alltid sagt
han gjev seg ikkje lett.
No seier kameratar
han blei skoten av soldatar
heilt utan lov og rett.

No veit eg kvifor far
ble jaga der han for.
Den strida han fekk kjenne
skal førast til sin ende.
No følgjer vi hans spor.

Tysk emigrantvise 1935
Omsett av Sverre Ingstad

The musical score is written on three staves in G major (one sharp) and 4/4 time. The first staff contains the melody for the first line of the song, with lyrics 'Dei lei-tar et-ter far, han kjem 'kje mei-re att. Med'. The second staff continues the melody for the second line, with lyrics 'hun-dar må han ja-gast, i feng-slet skal han pla-gast. Og'. The third staff concludes the melody for the third line, with lyrics 'far kjem al-dri att.'. Chord symbols are placed above the notes: Em and H7 on the first staff, Fm and Em on the second, and Em and H7 on the third. The piece ends with a double bar line.

Dei lei-tar et-ter far, han kjem 'kje mei-re att. Med
hun-dar må han ja-gast, i feng-slet skal han pla-gast. Og
far kjem al-dri att.

Johanna Schwarz:

Lock-out

De tror det är »lika för lika»
när de stänger din arbetsplats.
De tror de är starka och rika
i glasblanka bankpalats,
De tror att maskinen du passar idag
är deras privategendom
att de har makten och du är svag
när de stänger med lås och bom.

De tror ni är parter i detta spel
och att »samarbete» är ordet.
Men kan de ta aldrig så lite fel,
där de sitter och pöser vid bordet?
Vem gjorde det låset de skrämmer dig med?
Det borde de fatta omsider:
Jo, låset och nyckeln, dem gjorde en smed.
Det bör sägas i dessa tider.

Den som smider ett lås, den som timrar en port,
av honom ska nycklarna ägas.
Det är inte en fana, som drömmare gjort —
nej, enkelt och lugnt skall det sägas.
Om du passar maskinen, så är den din.
Stig upp från förhandlingsborden!
Lås upp, lås igen! Gå ut eller in —
Nu äger du hela jorden.

Torstein Bugge Høverstad

Slakteren bak salatbladene

Et dikt om sikkerhet

Kan tamme kaniner se slakteren bak salatbladene?
Kaninenes ledere ser urokkelig
motsatt vei, og uttaler langtidsprogrammer.
— Slik sikkerhet ønsker bare kaniner.

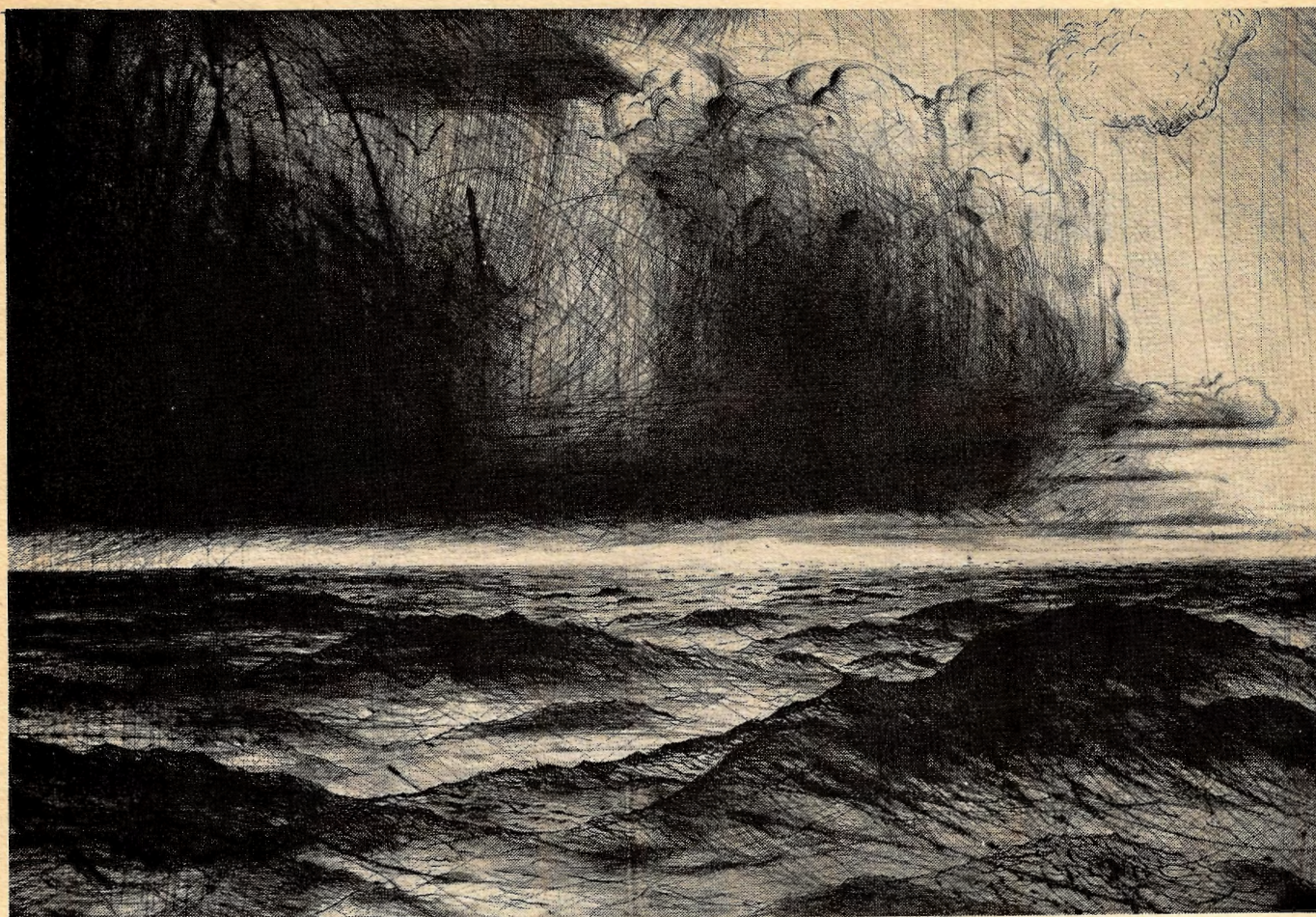
Rasling, noe lite som rører seg
i et mylder av visne sommere, og noe fort stort
som biter og blir større.
Sikkerhet.

Så korte, tynne skrik er, natten er full
og vi merker det ikke, hver for seg
er de musikk i jegerens ører, han tror
det er nattens, men det er de jagedes

Skrikene hver for seg.
Men det blir kaldt, snart
jakter jegerne i kobbelt, snart skriker mange
med knekket rygg.
Og jegeren hauker: Kom frem, jakttiden er over.
Hver gang
dør noen av tillit, resten puster og planlegger.
Kaninfolkets fredstilbud er til latter
blant jegerne, det finnes bare
en sikkerhet i slakterens kjøft.

Arne Bendik Sjur: Radering

Arvid Pettersen: »50 mil«

Per Olav Kallestad

Når det blir hardt i lufta

Når det blir hardt i lufta,
skal du reisa til ein trong vestlandsfjord
og sjå svart-iene ein grådag. Brått
lynormar dei seg mellom steinane
i sjøkanten og breier seg ilande ut,
og straks går fjorden kvit og høg.
Her er krefter du ikkje anar.
Det er fønvinden som kjem sopande
ned fjellsida, isande og hard
etter kastande jag over snø og stein.
Du merkar ingen ting før han slår
ned over vatnet og feier alt med –
robåtar driv handlaust tvers over fjorden
og blir slengde i småbitar, snekker
blir løfta i veret så heile kjølen syner
og solide fortøyningar trugar med å ryka.
Måsen hiv seg i boge bakover i vinden
med oiande støyt av velvære.

Når det blir hardt i lufta, og motet fell,
skal du komma til ein trong vestlandsfjord.
Her er krefter du ikkje kan tenkja.

Det er morgon og klokkene slår

Du går ut av din draum.
Du står opp frå di seng.
Du skal drikke di mjølk,
skjera brødet du treng.
Det er morgon og klokkene slår.
Du skal løyse din hund,
sei farvel til din far.
Du skal tru på deg sjølv
og den leida du tar.

REFRENG:

Vi går fram, fram, fram
og vi er mange
som veit at ei tid er forbi.
Vi går fram, fram, fram
og vi er mange
som veit vi skal vinna fordi:
Vi går fram.
Og vi er mange.

Du er veik, du er ein,
men ingen er to.
Legg stein tett ved stein
og muren blir god.
Det er morgon og klokkene slår.
Var det noen som lo —
dei sa vi var få.
No ser dei partiet
dei ler ikkje nå.

REFRENG:

Vi går fram, fram, fram
og vi blir fleire osv.

Kanskje kampen blir hard.
Kanskje vegen blir lang.
Men d u skal bli ny
for kvar dag v i går fram.
Det er morgon og klokkene slår.
Og eingong kjem såkorn
i staden for krutt.
Den seier vi har begynt på
skal aldri ta slutt.

REFRENG:

Vi går fram, fram, fram
og vi er mange ... osv.

The musical score is written on a single staff in treble clef with a common time signature (C). The melody is simple and folk-like, with many eighth and quarter notes. Chords are indicated by letters above the staff: C, Em, F, G, F, E, A7, F, Em, Dm, G, REF: C, E7, Am7, Dm, G7, C, D7, E7, Am, D7, G, F, C. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The score ends with a double bar line.

Du går ut av din draum. Du står opp frå di seng. Du skal drik-ke di
mjølk, skje-ra brø-det du treng. Det er mor-gon og klok-ke-ne
slår. Du skal løy-se din hund, sei far-vel til din far. Du skal
tru på deg sjølv og den lei-da du tar. Vi går fram, fram, fram og
vi er man-ge som veit at ei tid er for-bi. Vi går fram, fram,
fram og vi er man-ge som veit vi skal vin-na for-di: Vi går
fram. Og vi er man-ge.

Elisabeth Haarr: »Midlertidig utsikt»

Cecilie Løveid:

Da vi kom tilbake var huset vårt revet

Da vi kom hjem var kjærligheten gått i stykker, . . . vet du en sang til trøst.

Da vi kom hjem, sto halve byen rundt og fulgte med. Denne gangen hadde de gjort det. Denne gangen hadde de gått i gang. Noen sto og hev bøkene våre ut gjennom vinduene i første etasje. Damen kjørte gråtende bort. Loftstrappen førte opp i himmelen, over på en sky. De halvtømte boksene med hvit og rød maling var veltet, og rent ut. Som snø og blod, tenkte jeg. Lengtet etter snø i ansiktet og en sang til trøst. Vet du en sang til trøst . . . eller vet du mer.

- Hva skal BLUB bygge i Sjøhusgaten?
- En blokk i 16 etasjer, vesentlig kontorer.
- Kjenner de til at det fremdeles verserer en rettsak om eierforholdene i det aktuelle området?
- Det er en sak som meg bekjent verserer i området, men disse anliggender går mellom kommunen og de tidligere huseierne. De berører ikke vår atkomst til de eiendommer som nå rives . . .

(Fra »Tenk om isen skulle komme», Gyldendal 1974)

Toril Brekke:

Kvinnerenes første mai-dag

(Skrevet til Kvinnefrontens arrangement i Oslo
1. mai 1974.)

Det har vært mange ganger første mai,
en ekstra helgedag
som julehelg og påskehelg
og 17.. og Kristi Himmelfart,
en helgedag med helgesteik og vaffelkaker.
Helgedag?

En arbeidsdag
med ungemas og matlaging,
og ektemenn som slappet av
og skulle vartes opp på helgedagen sin,
en ekstra søndag,
til å gjøre alt du ikke maktet med i uka.

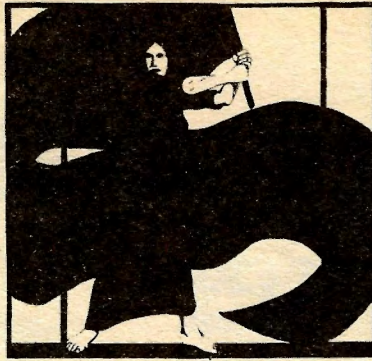
Vi husmødre og yrkeskvinner
har feiret første mai på første mai
ved oppvaskbenken og komfyren,
har kanskje kommet oss en liten tur til byen,
gått på asfalten, på fortauet,
med barn i hendene og vogner,
tittet gjennom folkemassen,
spredte glimt av musikanter, transparenter
mellom andres rygger, armer, bein.
Der har vi stått og sett på,
kvinnene fra Lambertseter, Grønland eller Rodeløkka,
kjempet for å holde styr på ungene i mylderet,
passet på at ingen skitnet til de reine nye helgeklærne,
som vi vasket, strøk og presset seint igår.

Det har vært mange ganger første mai.
En søndag blant de andre.
En arbeidsdag med bleievask og svette kvinnefjes.
En dag da noen demonstrerte,
gikk i tog med gråe dresser,
gråe fjes og gråe lavmælte paroler.
I mange år er mai blitt åpnet med en helgedag mer grå
enn alle andre.

Men noen av oss kjenner dagen slik den engang var,
den gangen fyrstikkjentene gikk først i toget,
og vandret stolt med hevet bryst,
og sang sin kamp for 8-timers dagen, bedre arbeidsforhold,
sang sitt hat til kapitalen,
danset fremover på brosteinen
med hjemmegjorte røde sjal.

Nå er det første mai påny,
og kvinnene er med.
Fra Lambertseter, Grønland eller Rodeløkka,
kommer vi med knyttet hånd.
Fra samlebandet, sykehuset, steikeovnen, kontorpulten,
kommer vi, en hær av kvinner,
for å gjøre mai-dagen til det den engang var.

Om vi går tungt og kjenner ryggverk etter år med slit for andre,
er vi lette dansende i hjertene,
fordi vi vet at denne dagen den er vår.
Fordi vi vet at uten oss
er klassens kampdag bare halvveis, amputert.
Fordi vi vet at det er kvinnene
som kanskje mest av alle
har noe her å gjøre.

Grønnkledd, solfylt,
flommende av vår og håp er maidagen
og kvinnene.
Nå kommer vi og tramper gråheten og tåkepratet ned i asfalten!
Nå kommer vi med røde,
grønne, gule kjoler,
glade, kampberedte skikkelser,
med hat og vilje risset inn i blikk og transparenter.
Søstre, kom,
vår kamp har akkurat begynt,
og vi har enda mange mange
bånd og lenker å bli kvitt!

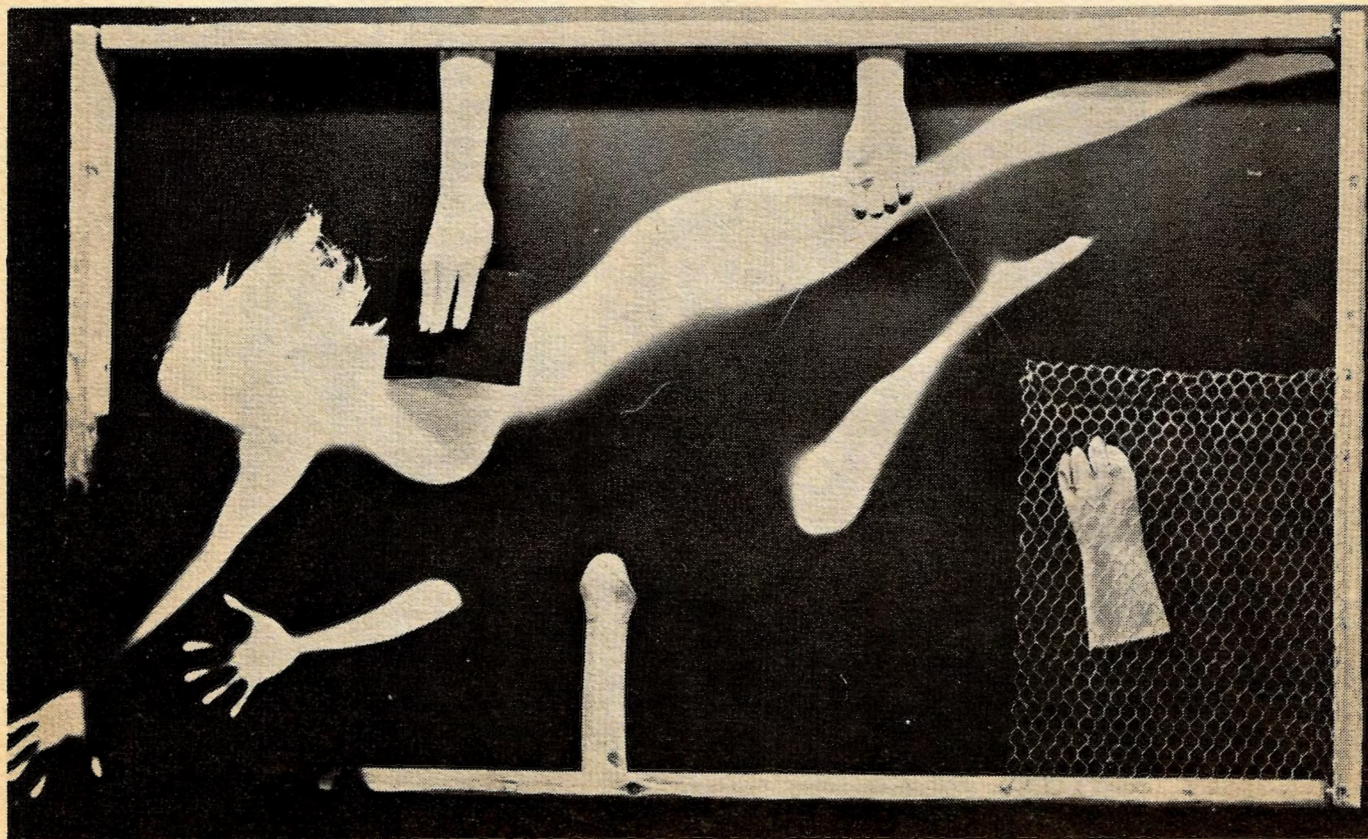
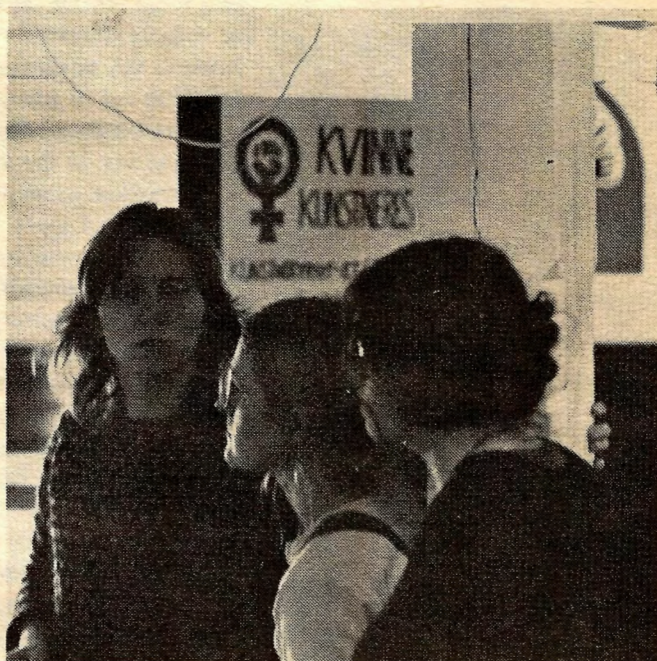

Glimt fra en utstilling om kvinner

I Bergen arrangerte Kvinnefronten nylig en utstilling, «Kvinner — Kunst — Kamp» i Galleri 1. Utstillingen, som kom i stand ved innsats av elever ved Studieatelieret, Vestlandets kunstakademi, var delt i to. Den ene delen belyste situasjonen for de kvinnelige kunstnerne, spesielt problemene ved kombinasjonen kunstner — småbarnsmor/husmor, og konkluderte med at den kvinnelige kunstneren må delta aktivt i fagpolitikken og kvinnekampen for å få løst problemene sine. I den andre delen deltok 19 kunstnere med i alt 39 arbeider i forskjellige disipliner. En fotoserie tok dessuten for seg Bergen Kommunes manglende dag-hjemspolitik.

I forbindelse med utstillingen var det forskjellige arrangementer, som kulturkveld, ungdomskveld og aktiviteter for ungene.

Kvinnefronten i Bergen håper at det vil være interesse for denne utstillingen også andre steder i landet.

Klaus Hagerup:

Bjørnars sang om jentene

Æ synes dæm e okey om du fatte ka æ mene
ja, dæm e jo bare kvinnfolk, æ vet jo det, æ vet det
Men du skjønnne ka æ mene, æ mene dæm e okey
Når dæm åpne kjeften så har æ begynt å høre
Ja, det e ikkje på alvor. Dæm e jo bare kvinnfolk
æ vet jo det, æ mene det æ bestandig mente
Æ mene jo fremdeles at dæm e jævlig dumme
Men det kan jo kanskje hende at nokka e fornuftig
at ikkje alt e pissprat, om du fatte ka æ mene
Og når æ ser dæm jobbe, ja, så lyg jo ikkje auan
Æ synes dæm e tøff, ja dæm e jo jævlig dumme
Men innrøm at dæm ikkje e helt ute på jordet
Æ mene, faen, guta, vi tape ikkje nokka
på å vifte litt med øran og høre ka dæm sir
Dæm e jo bare kvinnfolk, æ vet jo det, men faen . . .

(Fra »Æ e ikkje aleina», Hålogaland Teater)

Langs Hordalandskysten

Inntrykk fra en reise, vinteren 1974.

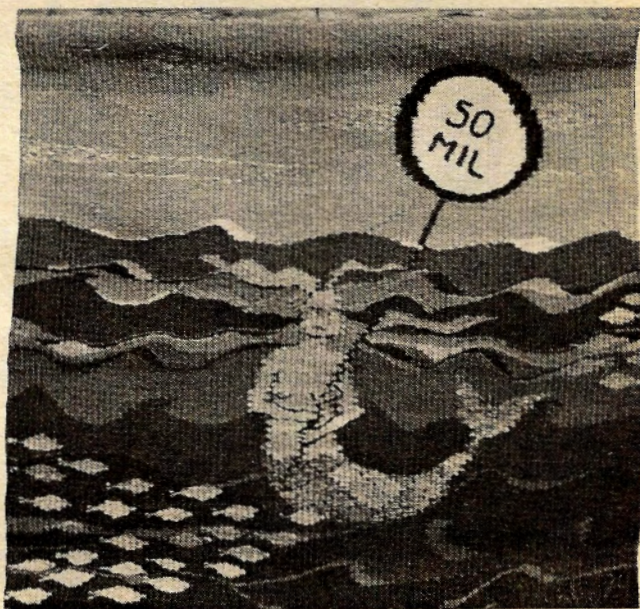
Vi leser Stortingsmelding nr. 25, og vi drar langs Hordalandskysten med båt. Vi leser ikke mellom linjene i oljemeldingen, vi leser ordene slik de står, og lytter til det folket langs kysten har å si. Vi holder øynene åpne, og vi stiller spørsmål. Vi drar omkring i flere uker, og vi får en forsmak på oljeeventyret.

Vi drar fra kai til kai langs Hordalandskysten. Kaier av stein og støp, kaier av tre. Vi treffer folk som forteller oss om grenden sin, som peker og viser oss huset sitt, viser oss gamle tufter med mose og ustelt tuntre. Folk som snakker til oss på folket sitt språk. Om været først. Men siden også om annet. Om dårlig forbindelse, lange reiser, pale, torsk, sauer og kyr. Om olje. Om båten vi reiser med, hvor gammel den er, hvor kraftig motor den har, om vi trives ombord, — om slikt som angår oss alle.

Folket langs Hordalandskysten har slitt mye. Mot stein, torv og seige røtter, mot vinden og havet og høye renter. Slitt og skapt i mannsaldrer. Åker, teig, våningshus, låve, kvernhus, naust og notbu, skapt silo, mur og mange mil med steingard. Skapt maten vi spiser. »Her bur me», sier folket langs Hordalandskysten.

Men i utegrendene, på holmer, nes og i trange vikene, der ser vi tomme hus. Flere nå enn i vår. De som bodde her fikk ikke veien, rutebåten sløffet stoppet, »Ikke lønnsomt», sa styret i rutebåtlaget. »Men me bur her?», sier folket. »Flytt», sier Stortingsmelding nr. 25, — det skal ikke lønne seg å fiske, skal ikke lønne seg å sette poteter, skal ikke lønne seg å gå i fjøset før solen er gått om. »Småindustri?», spør folket. »Småindustri. Hahaha», sier Stortingsmelding nr. 25, og legger til: »Nødvendig nedgang i sysselsettingen i konkurranseutsatte næringer: 70 000 årsverk innen 1980». De heldigste blir dagpendlere, de andre blir ukependlere. Mandag i grålysningen drar de av sted. Til anlegg og fabrikker bak alle blåner. Etter en tid pakker de sammen for godt, og hjemstedet hører fortiden til. De gråter sjelden når de drar, for de har vennet seg til tanken i god tid, tror nesten at det skal være slik, griper seg selv i å se på faenskapet som noe naturlig. Og på øyene, på nes og i trange vikene langs Hordalandskysten, står kvite hus og misser maling. »Me heldt ut lengje, men so tok dei skulen frå oss», sier han som gjør seg klar til å dra. »No hev me berre bedehuset og fjernsynet med Bjørn Nilsen att», sier en gammel kone. »Det er diverre ikkje nok», legger hun til. Skolehuset står med svarte øyne, og det blir lengre mellom blåøyken fra pipene omkring.

På et større sted med vei og molo, står en 10 års gammel odelsgutt på kaien. Sammen med sin mor. På skoleboksamlingen har han lånt bøker om husdyrhold. »Ja vi veit no ikkje ka det kan verta til med detta jordbrukjet», sier hun,

Anne Fenger: »50 mils teppe»

»—det vert vel olja som kjem på bordet. Dei vil visst ikkje ha mat, storkarane. Men han e interessert no ja.» Hun nikker mot sønnen.

Dei vil visst ikkje ha mat, storkarane. Arbeiderpartiets jordbruksoppgjør og stortingsmelding på ny. 30 000 fra jordbruket og over i oljen innen 1980. Det vert vel olja som kjem på bordet. Og tallet er mye for lavt.

Eierne av småindustrien langs Hordalandskysten har hatt gode dager. Ingen konkurranse om arbeidskraften, lave lønninger. De dagene er snart over. »Nødvendig nedgang i sysselsettingen i konkurranseutsatte næringer: 70 000 årsverk. Småindustrien skal bort, sentralisering om mer pendling. Folk får det verre. De siste månedene har arbeiderne i fiskehermetikkindustrien langs Hordalandskysten fått en forsmak på oljeeventyret. Oppsigelser, nedlegging, permittering, overgang til tre dagers arbeidsuke. Steder som er rammet: Strandvik, Alversund, Hetlevik, Davanger, Hellesøy, Kolletveit, Fedje, Manger, Sæbøvik, Eiklandsosen, Matrevik, Bøvåben, Bjørnevik. »Effektive støttetiltak er hittil ikke satt i verk», skriver Bergens Tidende. Alt går etter planen.

Dagpenger for en arbeidsledig er en promille av årsinntekten. 30 000 kroner året gir 30 kroner dagen. 30 000 kroner året er over gjennomsnittet i fiskehermetikkindustrien. Hermetikkindustrien er lavlønsbransje og kvinneindustri, Norwegian Preserving har sagt opp 90 % av kvinnene.

»I disse næringer kan det nå imidlertid bli en ytterligere reduksjon på ca. 7000 arbeidsplasser pr. år fram til 1980 som følge av disponering av petroleumsinntektene. I tillegg kommer (...). Alt i alt kan derfor nedgang av sysselsettinger i de konkurranseutsatte næringer utenom petroleumsvirksomheten bli av en størrelse 11 – 12 000 pr. år fra 1974 til 1980».

Alt dette går etter planen. Storkapitalistene og Arbeiderpartiledelsen får viljen sin. »Vi beklager», sier LO-ledelsen. De beklager, og stadig færre tror dem. Maten legges ned. Det landet som kunne vært selvforsynt med matvarer vil i 1980 muligens klare 10 %. Dersom alt går etter planen: »... en planmessig omforming av det norske samfunn».

Når vi drar med båt langs Hordalandskysten lærer vi noe om folket, lærer vi noe om fienden. Og når vi lytter til folket langs Hordalandskysten, oppdager vi at fler og fler tar avstand fra et system som lar finanskapital og oljeselskaper gjøre livet surt for vanlige mennesker, tar avstand fra Det norske Arbeiderpartiet som planlegger arbeidsledighet, pendling og fraflytting. Fler og fler har innsett at kapitalismen og sosialdemokratiet er fiender. Og steingjerdene forteller oss om folkets krefter.

Bystril

Oddvar Torsheim: »Draugens oljepols»

Bjørn Nilsen

Hvis jeg var Trygve Bratteli

Hvis jeg var Trygve Bratteli
ville jeg sette meg ned og holde kjeft
en lang stund.
Så ville jeg pakke kofferten,
ta på løsskjegg og solbriller
og legge ut på en lang reise.

I stedet for fly og lukkede biler
ville jeg bruke ferje, buss og langsomme lokaltog.
Jeg ville komme anonymt til Herøya, Mo og Mongstad
og høre hva folk sa fritt blant kamerater.

Jeg ville prøve å få jobb
i fraflyttingsbygdene i ytre Sogn,
eller i pendlerkommunene i Solør og Odalen.
Da ville kanskje jeg også begripe
at strukturendring ikke er et ord,
men forbannelse på livstid for mange.

Hvis jeg var Trygve Bratteli
ville jeg tale mindre
og lytte mer.
Mye mer.

Magne Kvæven

Eg sit på altanen og les

Eg sit på altanen og les
og sola held på å gå ned.
Lufta er klår som glas.
I heile natt vart ho raka
av ein brei neve,
og i gatene la sørvesten
etter seg ein våt duk
til å halda på støvet.
Før han tok skyene
og forsvant.

På Ulriken ligg
snøen flekt,
klumpa i store korn.
Folk som køyrer heim
må sjå det så det kjennest:

Snart skal det byrja grønka

mellom dei brune partia
og grå flatene
finst det alt emningar,
eitt og eitt,
tyngde under eit ljost famntak,
ser du dei ikkje, men
ein dag
i ein varm vind
skal dei reisa seg
og i grøne strok
skal det breiast
bølgje på bølgje

Eg er ferdig med avisen
og tenkjer kva eg har å gjera.
Redaktøren har tinga eit dikt
og eg skulle sett meir på
problemet med
temperatur, trykk og snøstruktur.
Det får bli eit kort vers:

På Ulriken ligg
snøen flekt,
klumpa i store korn.
Folk som køyrer heim
ser det.

**VERDENS FOLK, FOREN
DERE OG OVERVINN DE
AMERIKANSKE AGGRESSORER
OG DERES LAKEIER!**

mar 1960 fmg.

Tarjei Haugen

Ymse atgjerder for å skremme imperialister

Når USA-offiserane granskar troppeforflyttingane våre
når flya deira tar foto
når quislingane samlar opplysningar til neste rapport
skal vi ikkje berre vise dei
mitraljøsene
torpedobåtene
og vårt tunge artilleri.

Nei, vi skal vise dei
barna våre
så dei må forstå vi er fruktbare
dansane våre
så dei må forstå vi er muntre og ved godt mot
og dei snorbeine linene når vi plantar ris
så dei må forstå vi ikkje skjelv på hendene.

Torstein Bugge Høverstad

Eventyr

Vitenskapsmennene vet ikke noe om Folket.
Det langvarige dyret fra eventyrbøkene.
Det sover så lenge, det er grått som fjell.

Mange sier de har sett sporene. Nå og da
i et glimt, i halvlyset

rusker det på seg, rørslene gjør det synlig
Tungt ut og aksler på klø-pelsen, tungt tilbake
i skyggene, sover til det må våkne.

Det trekker på skuldrene, et keiserdømme
faller av, arge, elegante små midd.

